

Locatiemonitor gemeenten 2025

Rapport Ipsos I&O

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2025/114

Datum

juni 2025

Opdrachtgever

GGD GHOR Nederland

Auteurs

Naïma van Huizen
Roy van der Hoeve

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste resultaten	4
1 Inleiding	8
1.1 Achtergrond onderzoek	8
1.2 Doelstelling	8
1.3 Onderzoeksmethode en aanpak	8
1.4 Analyse	9
1.5 Leeswijzer	9
2 Resultaten	11
2.1 Actief op het gebied van de Rookvrije Generatie	11
2.2 Rol van gemeenten op gebied van rookvrij	14
2.3 Rookvrije gemeentelijke speelplekken en sportveldjes	24
2.4 Streven naar Rookvrije Generatie	25
2.5 Lokaal gezondheidsbeleid	34
A Onderzoeksverantwoording	38

Belangrijkste resultaten

Uit onderzoek onder 233 Nederlandse gemeenten blijkt dat ruim negen op de tien gemeenten (93%) actief zijn op het gebied van rookvrij en 90 procent van de gemeenten een rol speelt bij het rookvrij maken van locaties binnen de gemeente. Dit laatste is een toename ten opzichte van voorgaande jaren. Een knelpunt blijft dat gemeenten na het rookvrij maken van locaties weinig zicht hebben op de naleving daarvan en weinig middelen om hierop te handhaven.

Bijna alle gemeenten zijn actief op rookvrij; aandeel actieve gemeenten stagneert

Ruim negen op de tien (93%) gemeenten zijn actief op het gebied van rookvrije omgevingen. Een meerderheid doet dit onder de noemer van de Rookvrije Generatie (71%). Alhoewel bijna alle gemeenten actief zijn in het meer rookvrij maken van de gemeente, blijft er een kleine groep gemeenten die hier niet mee bezig is. Ook in 2023 waren negen op de tien gemeenten actief op het gebied van rookvrije omgevingen. In 2025 heeft een meerderheid van de actieve gemeenten (77%) deze activiteiten beleidsmatig vastgelegd. Net als voorgaande jaren is dit vaker het geval in grote gemeenten dan in kleine gemeenten. Beleidsmatige vastlegging vindt meer dan voorgaande jaren ook plaats in gemeenten die niet actief zijn onder de noemer van de Rookvrije Generatie.

Opnieuw heeft helft inactieve gemeenten plannen om in actie te komen

Zeven procent van alle gemeenten is niet actief op het gebied van rookvrije omgevingen. De meest genoemde redenen hiervoor zijn dat dit geen (beleids)prioriteit heeft en dat gemeenten nog bezig zijn met plannen hiervoor. De helft van deze gemeenten wil (waarschijnlijk) in 2025 starten met activiteiten op het gebied van rookvrij. Ook in 2023 gaf de helft van de inactieve gemeenten aan dat zij dat jaar nog van start zouden gaan met activiteiten op rookvrij.

Gemeenten spelen vaker en op meer plekken een rol in het rookvrij maken van locaties

Negen op de tien gemeenten (90%) spelen een rol bij het rookvrij maken van locaties in de gemeente. Dit is een toename ten opzichte van voorgaande jaren (2023: 83%, 2021: 80%, 2020: 77%). Ook zijn gemeenten op meer locaties actief. Gemeenten spelen het vaakst een rol bij het rookvrij maken van buitensportlocaties (74%), schoolterreinen (70%) en entrees van gemeentegebouwen (62%). Voor de meeste locaties is er sprake van een toename van het aandeel gemeenten dat betrokken is bij het rookvrij maken hiervan. De grootste toename is er in betrokkenheid bij het rookvrij maken van OV-haltes (2025: 31%, 2023: 11%).

Opnieuw meer rookvrije speelplekken en sportvelden

Meer dan de helft van de gemeenten speelt een rol bij het rookvrij maken van gemeentelijke speelplekken (60%) en sportvelden (53%). Gemeenten die hiermee bezig zijn maken vaak (bijna) alle speelplekken en sportvelden in de gemeente rookvrij. Het aandeel gemeenten waar (bijna) alle speelplekken en/of sportvelden rookvrij zijn is aanzienlijk gestegen in de afgelopen vijf jaar. In 2020 waren in 12 procent van de gemeenten (bijna) alle speelplekken rookvrij, in 2025 geldt dit voor 37 procent van de gemeenten. Voor gemeentelijke sportvelden steeg dit van 6 procent in 2020 naar 28 procent in 2025.

Beperkt zicht op naleving bij rookvrije locaties

Alhoewel een groot deel van de gemeenten betrokken is bij het rookvrij maken van locaties, monitort maar een beperkt aantal gemeenten het aantal rookvrije locaties en de naleving van het rookvrij-beleid op deze locaties (beiden 28%). Ook op hoe de naleving van het rookvrij-beleid in het algemeen gaat in de gemeente, heeft maar iets minder dan de helft van de gemeenten zicht (43%). Dit is wel een toename ten opzichte van 2023 toen maar 25 procent van de gemeenten hier zicht op had. De meeste gemeenten die zicht hebben op de naleving van rookvrij-beleid vinden dat dit niet goed en niet slecht gaat. Zij handhaven niet op rookvrije locaties en zien dat de naleving op sommige locaties beter gaat dan op andere.

Gemeentelijke rol blijft met name ondersteunend, in mindere mate aanjagend en regelgevend

De meeste gemeenten die actief zijn op het gebied van rookvrij nemen hierin een ondersteunende rol aan (86%). Zij helpen locaties om rookvrij te worden door middelen en informatie aan te bieden. Ongeveer vier op de tien gemeenten nemen een aanjagende rol aan en stimuleren locaties proactief om rookvrij te worden. Slechts acht procent van de gemeenten stelt regels op of past lokale regelgeving aan om rookvrije locaties te creëren of stimuleren. Dit beeld is vergelijkbaar met voorgaande metingen.

Rapportcijfer voor de mate van streven naar een Rookvrije Generatie stabiel

Gemeenten beoordelen zichzelf met een 6,6 gemiddeld voor de mate waarin zij streven naar een Rookvrije Generatie. Dit is al sinds 2020 relatief stabiel, terwijl er in de afgelopen vijf jaar wel een aanzienlijke toename is geweest in het aantal gemeenten dat actief is op het gebied van rookvrij en het aantal locaties waar gemeenten betrokken zijn bij het rookvrij maken. Verklaringen hiervoor lijken te zijn dat gemeenten vinden dat zij altijd meer kunnen doen en dat zij in de meeste gevallen niet (kunnen) handhaven op rookvrij-beleid.

Vaker commitment vanuit college voor Rookvrije Generatie

Meer dan voorgaande jaren is er in gemeenten commitment vanuit het College B&W voor de Rookvrije Generatie (64%) en dragen ambtenaren de boodschap van de Rookvrije Generatie actief uit (43%) (in 2023 resp. 56% en 33%). Ook ongeveer vier op de tien gemeenten hebben specifieke beleidsdoelen op rookvrij geformuleerd, dit is vergelijkbaar met 2023 maar meer dan in 2021 (31%). Het aandeel gemeenten waar uren en middelen beschikbaar zijn voor de uitvoer van rookvrij-beleid (30%) blijft beperkt.

Roken meestal opgenomen in lokaal preventieakkoord

Bijna alle gemeenten die een lokaal preventieakkoord hebben (80%), hebben roken opgenomen in dit akkoord (72%). De lokale preventieakkoorden liepen tot 2024. Hierdoor is er in 2025 sprake van een afname in het aantal gemeenten dat een lokaal preventieakkoord heeft (80% in 2025 vs. 93% in 2023). Roken is bij ongeveer de helft van de gemeenten (54%) onderdeel van het sportakkoord en bij een kwart van het coalitieakkoord. Dit is beide vergelijkbaar met 2023.

Middelenstop voor uitvoering lokale preventieakkoorden voor meer dan helft gemeenten van invloed op hoeveelheid activiteiten op gebied van roken

Sinds 2024 ontvangen gemeenten geen middelen meer voor de uitvoer van lokale preventieakkoorden. Voor ruim de helft van de gemeenten (56%) heeft dit (enig) effect op de hoeveelheid activiteiten die zij kunnen uitvoeren op het gebied van rookvrij. Door het stoppen

van deze middelen is het lastiger voor gemeenten om activiteiten te blijven uitvoeren en krijgt dit soms minder prioriteit.

Ook de GGD-subsidie voor het ondersteunen van gemeenten bij rookvrij stopt na 2025. Zes op de tien gemeenten zijn bekend met deze subsidie. Van hen houden vier op de tien gemeenten rekening met het aflopen daarvan. Dit doen zij bijvoorbeeld door zelf middelen vrij te maken of door dit jaar nog zo veel mogelijk gebruik te maken van de subsidie.

Actief onder de noemer van Rookvrije Generatie en beleidsmatige vastlegging blijven belangrijk

In gemeenten die actief zijn op het gebied van rookvrij onder de noemer van de Rookvrije Generatie en gemeenten waarin activiteiten op het gebied van rookvrij beleidsmatig zijn vastgelegd gaat het in verschillende opzichten beter met het creëren van rookvrije omgevingen dan in andere gemeenten. Deze gemeenten vervullen vaker een aanjagende rol op het gebied van rookvrij. Ook hebben zij vaker commitment vanuit het College, ambtenaren die de boodschap van de Rookvrije Generatie actief uitdragen, specifieke beleidsdoelen op rookvrij en uren en middelen hiervoor beschikbaar. Daarnaast werken zij vaker samen met de GGD en andere organisaties op het gebied van rookvrij.

Inleiding

1 Inleiding

1.1 Achtergrond onderzoek

Bij de realisatie van de Rookvrije Generatie spelen gemeenten een belangrijke rol. Ze kunnen hier op verschillende manieren aan bijdragen, zoals het ontplooiën van lokale initiatieven samen met GGD'en, verenigingen, bedrijven en/of andere organisaties. Sinds 2020 wordt onderzocht in hoeverre gemeenten actief zijn op gebied van rookvrij door middel van de Locatiemonitor. Hierin wordt gemonitord in hoeverre gemeenten bezig zijn met het rookvrij maken van de gemeente en rookvrij-beleid, om zo de landelijke voortgang op dit gebied in kaart te brengen. In 2020 is de Locatiemonitor voor het eerst uitgevoerd door Ipsos I&O in opdracht van de Gezondheidsfondsen voor Rookvrij. In 2025 is de vierde meting van de Locatiemonitor uitgevoerd, deze keer in opdracht van de GGD GHOR Nederland met de Gezondheidsfondsen voor Rookvrij op de achtergrond betrokken.

1.2 Doelstelling

Met dit onderzoek wil GGD GHOR Nederland inzicht krijgen in hoeverre gemeenten rookvrije omgevingen stimuleren en welke rol zij hierin spelen. Door dit onderzoek periodiek te herhalen, worden ontwikkelingen in de tijd inzichtelijk gemaakt en wordt inzicht verkregen in de beweging richting een Rookvrije Generatie in 2040 op gemeentelijk niveau.

De volgende thema's staan centraal:

- activiteiten op het gebied van de Rookvrije Generatie;
- de rol van gemeenten op het gebied van rookvrij-beleid;
- het streven naar een Rookvrije Generatie;
- gezondheidsinterventies en afstemming met (lokaal) gezondheidsbeleid.

1.3 Onderzoeksmethode en aanpak

In overeenstemming met GGD GHOR Nederland heeft Ipsos I&O een vragenlijst opgesteld. De vragenlijst van de Locatiemonitor in 2023 is hiervoor als uitgangspunt genomen en op een aantal punten gewijzigd. De vragenlijst is digitaal verstuurd naar alle Nederlandse gemeenten. Gemeenten werden per e-mail uitgenodigd voor het onderzoek en ontvingen ook per e-mail één of meerdere herinneringen. Gemeenten die de vragenlijst daarna nog niet hadden ingevuld, werden gebeld om hen te motiveren om mee te doen.

Het veldwerk liep van 19 maart tot en met 25 april 2025. In totaal vulden 233 medewerkers van een gemeente de vragenlijst in, een respons van 69 procent. Zie tabel 1.1.

Tabel 1.1 - Respons

Locatie	Aantal uitgenodigd	Aantal deelgenomen	Respons	Nauwkeurigheidsmarge
Gemeenten	340	233	63%	4%

Zie bijlage A voor een uitgebreide onderzoeksverantwoording en beschrijving van de respons.

1.4 Analyse

Indien percentages in het rapport niet optellen tot 100 procent is dit het gevolg van afrondingsverschillen. Bij de analyse is gekeken naar relevante verschillen tussen subgroepen en worden significante verschillen tussen gemeentegrootte, regio¹ (Noord, Zuid, West en Oost, zie verdeling hieronder) en rookprevalentie in gemeenten² in dit rapport beschreven. Bij een aantal resultaten staat naast het percentage ook het resultaat naar aantal gemeenten (tussen haakjes) weergegeven.

Indeling naar gemeentegrootte:

- < 20.000 inwoners;
- 20.000–49.999 inwoners;
- 50.000–99.999 inwoners;
- ≥100.000 inwoners.

Indeling naar regio:

- West: Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland;
- Noord: Groningen, Friesland en Drenthe;
- Oost: Overijssel, Gelderland en Flevoland;
- Zuid: Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Indeling naar rookprevalentie

- Minder dan 16% rokers in de gemeente;
- 16% tot 19% rokers in de gemeente;
- 19% tot 23% rokers in de gemeente.

1.5 Leeswijzer

Dit rapport begint met een beschrijving van de belangrijkste resultaten. Na de inleiding volgt de uitgebreide beschrijving van de resultaten. Hierbij gaan we eerst in op het aandeel gemeenten dat actief is op het gebied van rookvrij. Vervolgens beschrijven we de manieren waarop gemeenten actief zijn, welke rol zij spelen bij het rookvrij maken van locaties. Daarna gaan we in op de mate en manier waarop gemeenten zelf vinden dat zij streven naar een Rookvrije Generatie. Tot slot bespreken we de inbedding van roken in verschillende beleidsstukken.

---

¹ Door het lage aantal gemeenten per subgroep zijn de meeste vergelijkingen vooral indicatief: minder dan 20.000 inwoners (n=40), 50.000 tot 100.000 inwoners (n=35) en met 100.000 inwoners of meer (n=24). Hetzelfde geldt voor gemeenten in regio Noord (n=31).

² Door het lage aantal gemeenten waar 19% tot 23% van de inwoners rookt (n=6) is de vergelijking met deze groep indicatief. Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2024. GGD GHOR Nederland, GDD'en, RIVM en CBS.

Resultaten

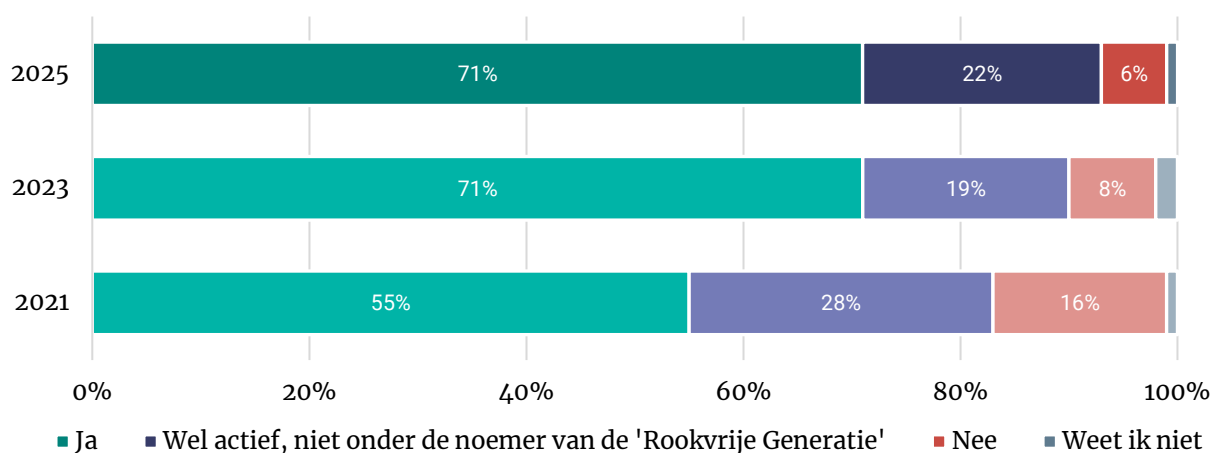
2 Resultaten

2.1 Actief op het gebied van de Rookvrije Generatie

Ruim negen op de tien gemeenten zijn actief op het gebied van rookvrij

Net als in 2023 zijn ruim negen op de tien gemeenten actief op het gebied van rookvrije omgevingen. Zeven op de tien gemeenten zijn actief onder de noemer van de Rookvrije Generatie en twee op de tien zijn wel actief, maar niet onder deze noemer. Zes procent van de gemeenten is niet bezig met rookvrij en een enkele ambtenaar die de vragenlijst invulde weet niet of de gemeente hiermee bezig is.

Figuur 2.1 - Is uw gemeente actief op het gebied van de Rookvrije Generatie? (2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256)

De gemeenten die niet actief zijn op het gebied van rookvrije omgevingen, zijn allen gemeenten met minder dan 50.000 inwoners. Alle grote en middelgrote gemeenten (meer dan 50.000 inwoners) zijn wel actief. Er zijn geen verschillen te onderscheiden tussen regio's in de mate waarin gemeenten bezig zijn met rookvrij, zie tabel 2.2 op de volgende pagina.

Tabel 2.1 - Actief op het gebied van rookvrij naar gemeentegrootte

Gemeentegrootte	% actief totaal	% actief RVG	% actief niet RVG ³	% beleidsmatig vastgelegd
< 20.000 inwoners (n=40)	88%	68%	20%	74%
20.000-49.999 inwoners (n=124)	92%	68%	24%	77%
50.000-99.999 inwoners (n=43)	100%	77%	23%	77%
>=100.000 inwoners (n=22)	100%	91%	9%	91%

³ In deze kolom staat het aandeel gemeenten dat actief is maar niet onder de noemer van Rookvrije Generatie.

Tabel 2.2 - Actief op het gebied van rookvrij naar regio

Regio	% actief totaal	% actief RVG	% actief <u>niet</u> RVG	% beleidsmatig vastgelegd
West (n=68)	94%	75%	19%	75%
Noord (n=36)	100%	81%	19%	83%
Oost (n=59)	92%	71%	20%	78%
Zuid (n=70)	90%	63%	27%	76%

Tabel 2.3 - Actief op het gebied van rookvrij naar rookprevalentie

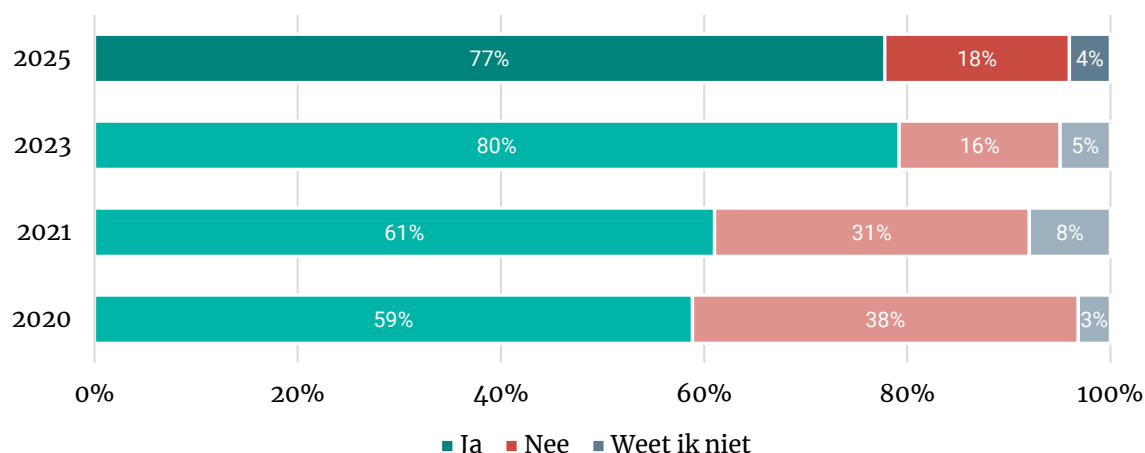
Rookprevalentie	% actief totaal	% actief RVG	% actief <u>niet</u> RVG	% beleidsmatig vastgelegd
< 16% rookt (n=178)	92%	70%	22%	76%
16% - 19% rookt (n=46)	98%	76%	22%	84%
19% - 23% rookt (n=6)	100%	100%	0%	83%

Meerderheid gemeenten legt activiteiten op gebied van rookvrij beleidsmatig vast

Van de gemeenten die actief zijn op het gebied van rookvrij, heeft ruim driekwart (77%) deze activiteiten beleidsmatig vastgelegd. Dit is 72 procent van alle gemeenten en daarmee vergelijkbaar met 2023. Toen had 71 procent van alle gemeenten en 80 procent van de actieve gemeenten (zie figuur 2.2) activiteiten op het gebied van rookvrij beleidsmatig vastgelegd. Bijna alle grote actieve gemeenten (meer dan 100.000 inwoners), hebben activiteiten beleidsmatig vastgelegd. In de kleinere gemeenten gebeurt dit nog iets minder vaak (zie tabel. 2.1).

In 2023 was er sprake van een redelijk groot verschil in het al dan niet beleidsmatig vastleggen van activiteiten tussen gemeenten die wel en niet actief waren onder de noemer van de Rookvrije Generatie (actief onder de noemer van de Rookvrije Generatie: 84% vs. actief maar niet onder de noemer: 62%). In 2025 is dit verschil in beleidsmatige vastlegging van activiteiten kleiner en niet meer significant (actief onder de noemer van de Rookvrije Generatie: 80% vs. actief maar niet onder de noemer: 71%). Gemeenten die wel actief zijn maar niet onder de noemer van de Rookvrije Generatie leggen activiteiten dus vaker beleidsmatig vast dan in 2023.

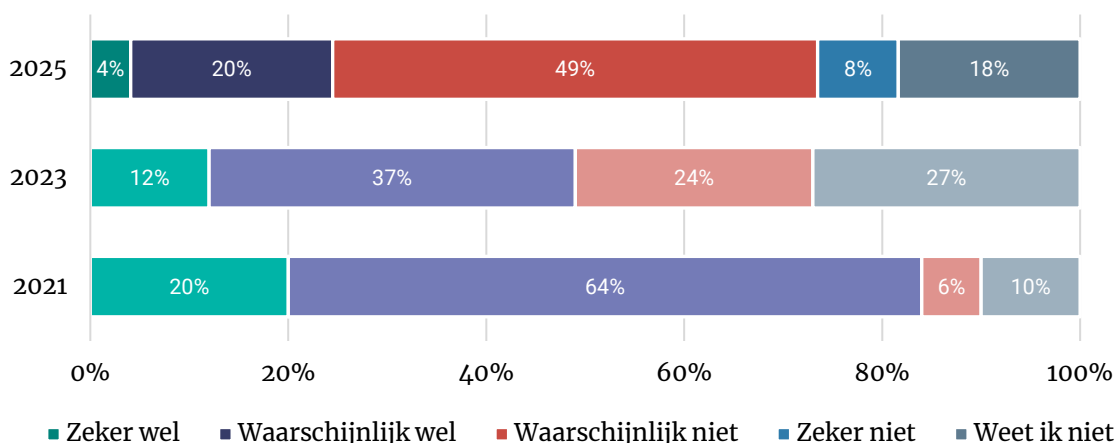
Figuur 2.2 - Heeft de gemeente activiteiten op het gebied van rookvrij beleidsmatig vastgelegd? (2025: n=217, 2023: n=196, 2021: n=213, 2020: n=158)

Minder plannen voor beleidsmatige vastlegging activiteiten op rookvrij

Van de gemeenten die actief zijn op het gebied van rookvrij heeft 18 procent deze activiteiten niet beleidsmatig vastgelegd. Ongeveer een kwart van deze gemeenten is wel van plan dit (waarschijnlijk) in 2025 nog te doen. De bereidheid om activiteiten op het gebied van rookvrij in beleid vast te leggen is daarmee lager dan voorgaande jaren onder gemeenten die wel actief zijn maar dit nog niet beleidsmatig hebben vastgelegd.

Figuur 2.3 - Wordt activiteit op gebied van rookvrij in 2025 wel beleidsmatig vastgelegd? (2025: n=49, 2023: n=41, 2021: n=83)

Gebrek aan prioriteit en nog ontwikkelen van een plan voornaamste redenen voor inactiviteit

Zes procent van de gemeenten is niet actief op het gebied van rookvrij (n=13⁴). Als reden hiervoor noemen de meesten van hen dat dit geen (beleids)prioriteit heeft (n=9) of dat zij nog bezig zijn met een plan hiervoor (n=6). Daarnaast speelt voor enkele gemeenten (ook) dat zij geen tijd (n=3) of geen middelen (n=3) hebben voor activiteiten op het gebied van rookvrij. Ook voorgaande jaren waren dit de meest genoemde redenen van gemeenten om niet actief te zijn. Tot slot zijn er ook een aantal gemeenten (n=3) die aangeven dat de taak van rookvrij-beleid al wordt uitgevoerd door andere organisaties.

50% van de gemeenten (n=8) die niet actief zijn op het gebied van rookvrij, zijn van plan om dit waarschijnlijk wel te worden in 2025 en van start te gaan met activiteiten. Van deze acht gemeenten hebben twee dit beleidsmatig vastgelegd en zijn twee van plan dit in 2025 vast te leggen. Ook in 2023 was de helft van de inactieve gemeenten van plan in het komende jaar van start te gaan met activiteiten op rookvrij.

⁴ Vanwege het lage aantal gemeenten dat inactief is, beschrijven we deze resultaten in absolute aantallen.

2.2 Rol van gemeenten op gebied van rookvrij

90% van de gemeenten speelt een rol bij het rookvrij maken van locaties in de gemeente. Dit is een toename ten opzichte van voorgaande jaren (2023: 83%, 2021: 80%, 2020: 77%).

Meer gemeenten spelen een rol bij het rookvrij maken van locaties

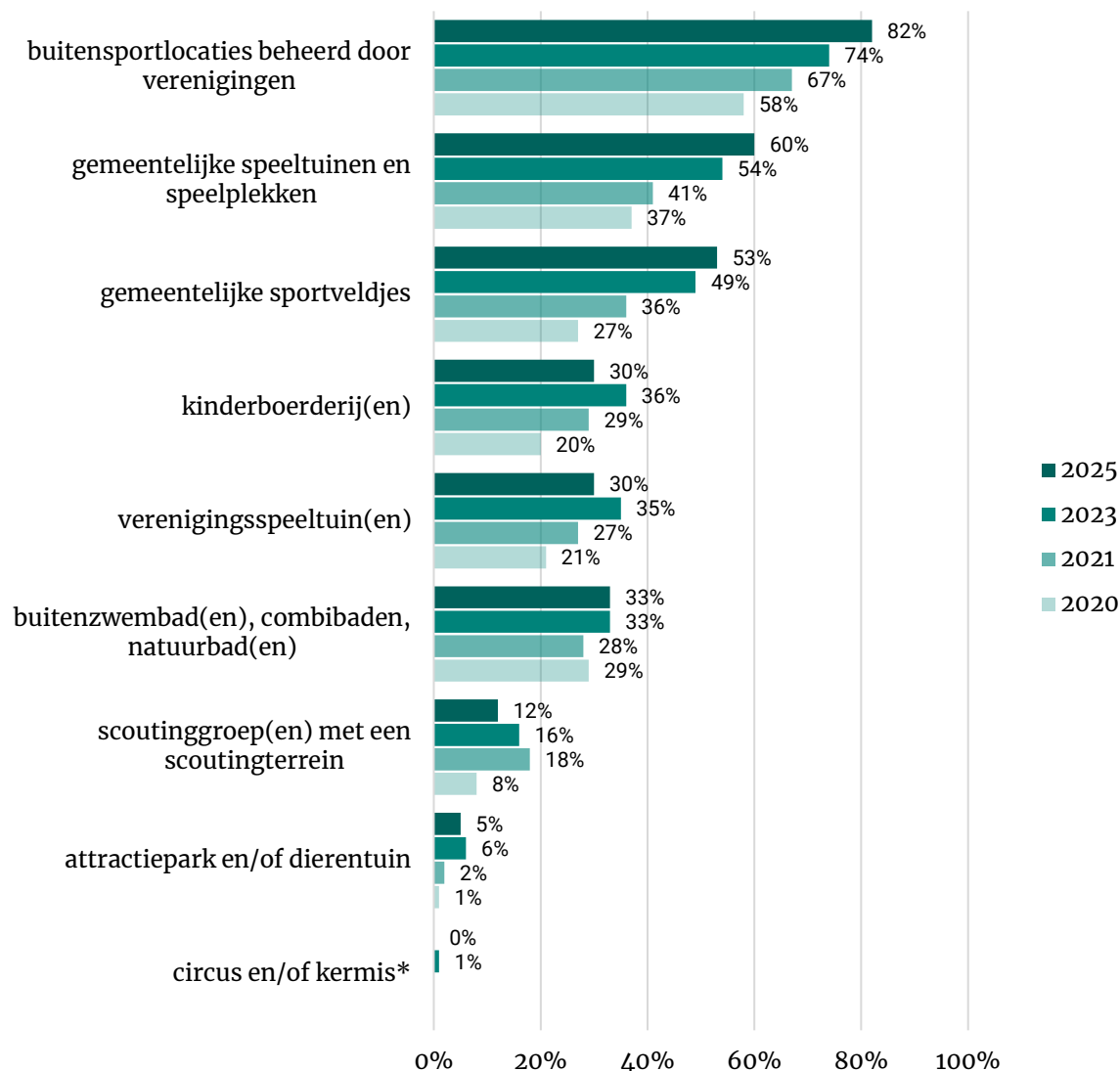
Negen op de tien gemeenten spelen een rol bij het rookvrij maken van locaties in de gemeente. Daarmee doen bijna alle gemeenten die actief zijn op het gebied van rookvrij (93%) dit en is er sprake van een toename ten opzichte van voorgaande jaren. Grote gemeenten lijken vaker een rol te spelen dan kleinere gemeenten, dit verschil is echter niet significant. Ook de verschillen tussen regio's zijn niet significant.

Tabel 2.4 - Aandeel gemeenten dat een rol speelt bij het rookvrij worden van locaties naar gemeentegrootte, regio en rookprevalentie

Gemeentegrootte	% gemeenten met rol	Regio	% gemeenten met rol	Rookprevalentie	% gemeenten met rol
< 20.000 inwoners (n=40)	85%	West (n=68)	91%	< 16% rookt (n=178)	89%
20.000-49.999 inwoners (n=124)	90%	Noord (n=36)	97%	16% - 19% rookt (n=46)	96%
50.000-99.999 inwoners (n=43)	95%	Oost (n=59)	88%	19% - 23% rookt (n=6)	100%
>=100.000 inwoners (n=22)	95%	Zuid (n=70)	87%		

Als wordt gekeken naar de specifieke locaties waar gemeenten een rol spelen bij het rookvrij maken, zien we dat op veel locaties meer gemeenten dan voorgaande jaren betrokken zijn. Van de kindgerichte spel- en sportlocaties houden gemeenten zich het vaakst bezig met het rookvrij maken van buitensportlocaties van verenigingen. Ook bij het rookvrij maken van gemeentelijke speelplekken en sportveldjes is meer dan helft van de gemeenten betrokken. Voor alle drie de typen locaties geldt dat meer gemeenten zich hiermee bezig houden dan voorgaande jaren. Iets minder dan voorgaande jaren zijn gemeenten betrokken bij het rookvrij maken van kinderboerderijen en verenigingsspeeltuinen.

Figuur 2.4 - Locaties waar gemeenten een rol spelen bij het rookvrij maken: sport en spel.
Basis: alle gemeenten (2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256). Meerdere antwoorden mogelijk
* In 2023 voor het eerst uitgevraagd

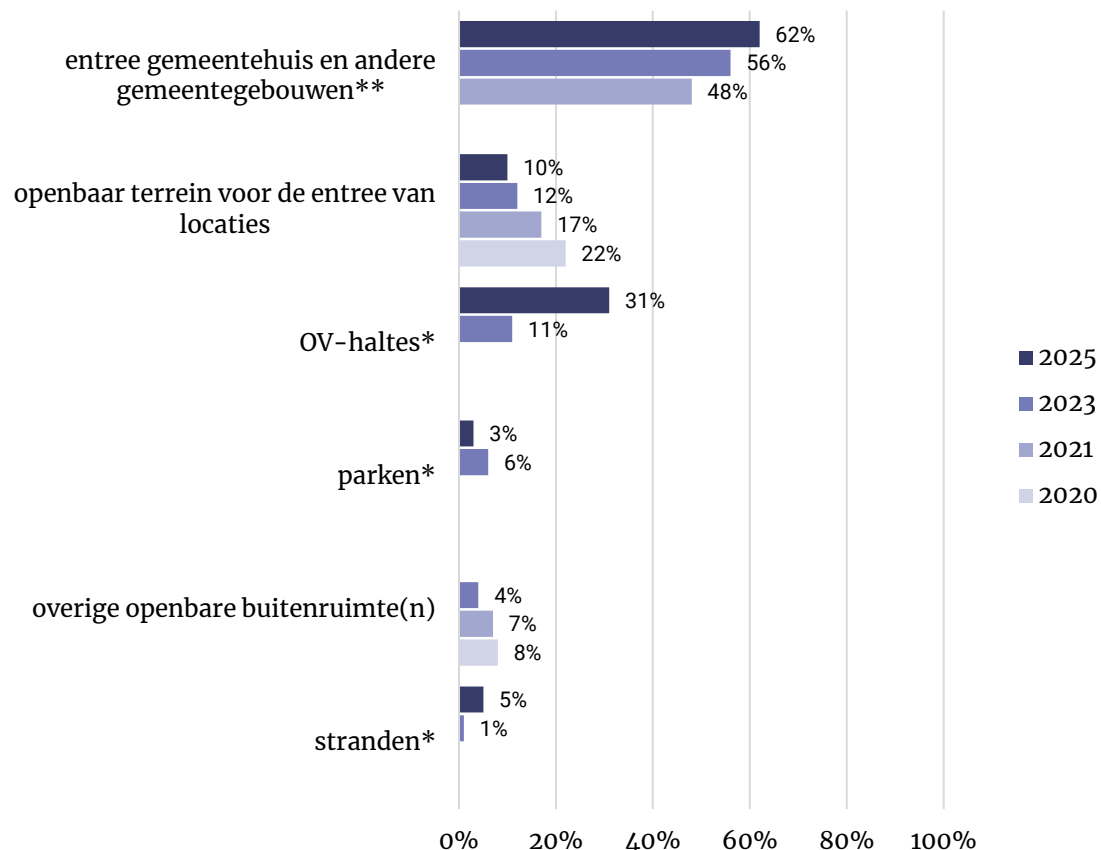

Zes op de tien gemeenten (62%) spelen een rol bij het rookvrij maken van de entree van gemeentegebouwen. Dit aandeel blijft toenemen over de jaren. Aanzienlijk vaker dan in 2023 spelen gemeenten een rol bij het rookvrij maken van OV-haltes. Het aandeel gemeenten dat betrokken is bij het rookvrij maken van het openbaar terrein voor locaties was sinds 2020 beperkt en blijft afnemen.

Figuur 2.5 - Locaties waar gemeenten een rol spelen bij het rookvrij maken: openbare ruimtes en entrees.
Basis: alle gemeenten (2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256). Meerdere antwoorden mogelijk

* In 2023 voor het eerst uitgevraagd

** In 2021 voor het eerst uitgevraagd

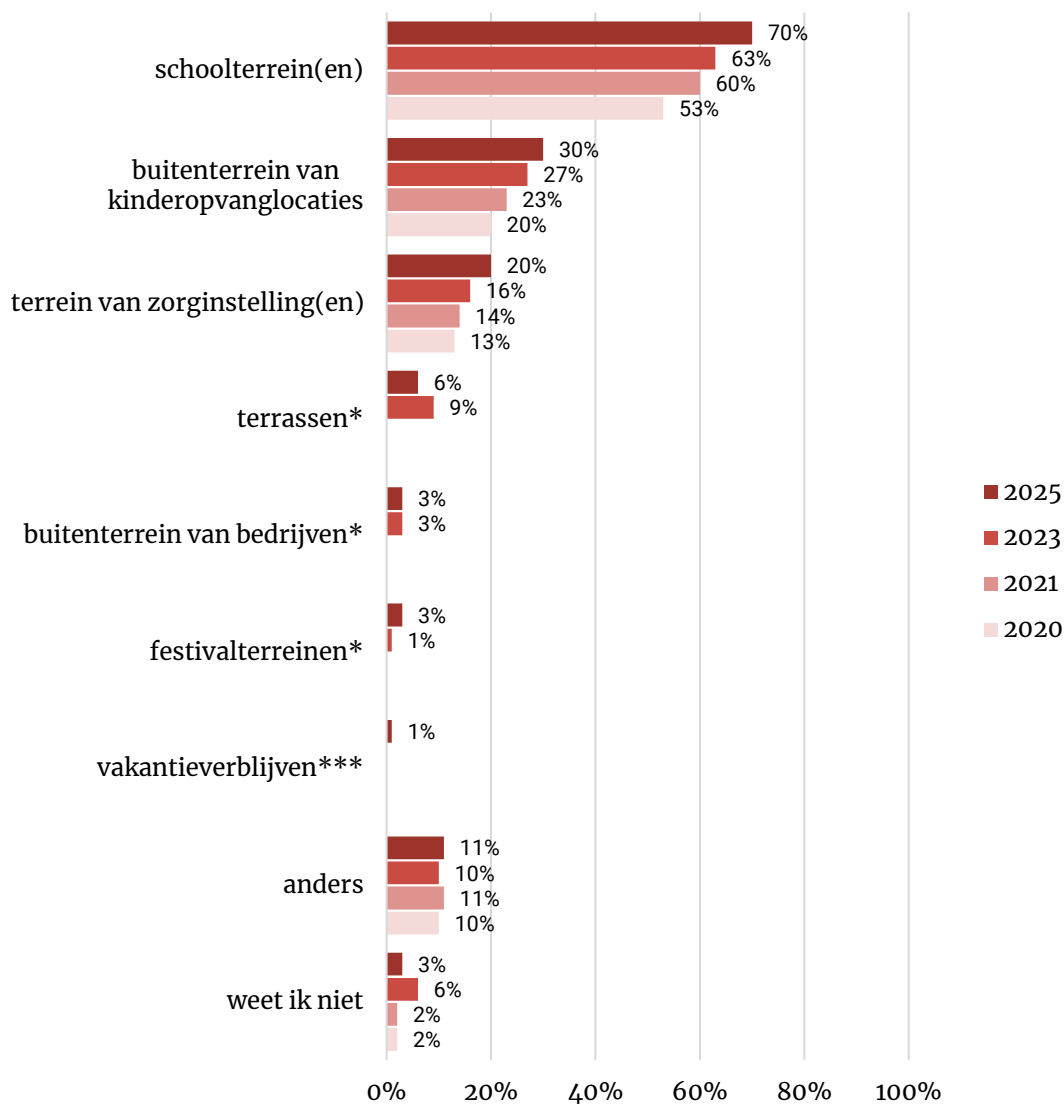

Ook het aandeel gemeenten dat betrokken is bij het rookvrij maken van schoolterreinen blijft toenemen. In 2025 zijn zeven op de tien gemeenten hiermee bezig. Drie op de tien gemeenten spelen een rol bij het rookvrij maken van de buitenterreinen van kinderopvanglocaties. Een aantal gemeenten noemen aanvullende locaties waar zij betrokken zijn zoals begraafplaatsen, binnenzwembaden, buurthuizen en binnensportlocaties.

Figuur 2.6 - Locaties waar gemeenten een rol spelen bij het rookvrij maken: overige locaties.
Basis: alle gemeenten (2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256). Meerdere antwoorden mogelijk

* In 2023 voor het eerst uitgevraagd

*** In 2025 voor het eerst uitgevraagd

Gemeenten opnieuw minder vaak betrokken bij rookvrij maken terrein voor entree van locaties

Tien procent van de gemeenten speelt een rol bij het rookvrij maken van het openbare terrein rond de entree van locaties. Dit is opnieuw minder dan in voorgaande jaren.

De gemeenten die hiermee bezig zijn doen dit vooral voor de entree van schoolterreinen, gemeentekantoren en sportlocaties. Wegens het lage aantal gemeenten dat betrokken is bij het rookvrij maken van openbare terreinen voor de entree van locaties zijn deze resultaten indicatief.

Figuur 2.7 - U gaf aan dat uw gemeente een rol speelt bij het rookvrij maken van (het openbaar terrein voor) de entree van één of meerdere locaties. Om welke locaties gaat dat? Meerdere antwoorden mogelijk

* In 2025 voor het eerst uitgevraagd

Locatie	2025 (n=23)		2023 (n=27)		2021 (n=41)		2020 (n=44)	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	Aantal	%
Schoolterreinen	14	61%	14	52%	25	57%	37	79%
Gemeentehuis en andere gemeentegebouwen	14	61%	24	89%	32	73%	21	45%
Binnensportlocaties	13	57%	15	56%	18	41%	24	51%
Buitensportlocaties beheerd door verenigingen	12	52%	11	41%	27	61%	29	62%
Gemeentelijke speelplekken	10	43%	14	52%	20	45%	25	53%
Binnenzwembaden	10	43%	9	33%	15	34%	15	32%
Buurthuizen*	10	43%						
Zorginstellingen	9	39%	11	41%	15	34%	18	38%
Kinderopvanglocaties	8	35%	8	30%	16	36%	18	38%
Openbare bibliotheken	8	35%	12	44%	16	36%	9	19%
Gemeentelijk sportveldjes	7	30%	11	41%	13	30%	17	36%
OV-locaties	7	30%	3	11%				
Verenigingsspeeltuinen	6	26%	12	44%	9	20%	14	30%
Buitenzwembaden, combibaden, natuurbaden	4	17%	12	44%	20	45%	14	30%
Kinderboerderijen	4	17%	12	44%	16	36%	18	38%
Scoutinggroepen	4	17%	8	30%	8	18%	6	13%
Winkels / winkelcentra*	4	17%						
Musea*	3	13%						
Theater*	3	13%						
Religieuze gebouwen*	2	9%						
Binnenspeellocaties	1	4%	4	15%	3	7%	9	19%
Bioscopen*	1	4%						
Attractieparken en/of dierentuinen	0	0%	3	11%	0	0%	2	4%
Anders, namelijk	1	4%	2	7%	5	11%	3	6%

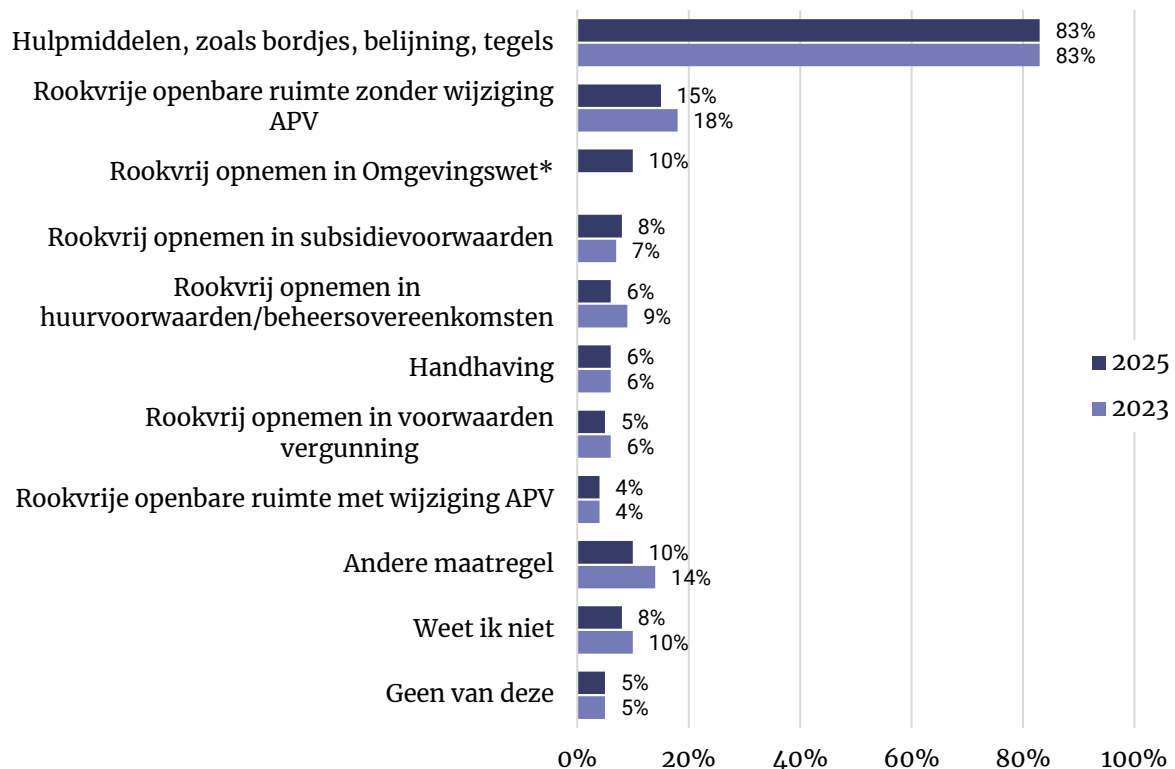
Realiseren van rookvrije locaties met name door inzet hulpmiddelen, in mindere mate met beleid

Net als in 2023 zetten gemeenten vooral hulpmiddelen in om rookvrije locaties in de gemeente te realiseren. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld bordjes, tegels en belijning. Van de andere manieren om rookvrije locaties te realiseren, zoals het opnemen in de Omgevingswet of subsidievoorwaarden maakt een klein deel van de gemeenten gebruik. Daarnaast geeft een op de tien gemeenten aan dat zij andere maatregelen nemen dan de genoemde opties. Het gaat hierbij met name om het opnemen van rookvrij-beleid in het beleid omtrent evenementen. Bij alle evenementen die georganiseerd worden, wordt gekeken of dit een rookvrij evenement kan zijn.

Ook geven enkele gemeenten aan dat zij voornemens zijn rookvrij in subsidievoorwaarden op te nemen.

Figuur 2.8 - Heeft uw gemeente een of meer van onderstaande maatregelen/methoden gebruikt om rookvrije locaties te realiseren? Basis: actieve gemeenten (2025: n=217, 2023: n=185)

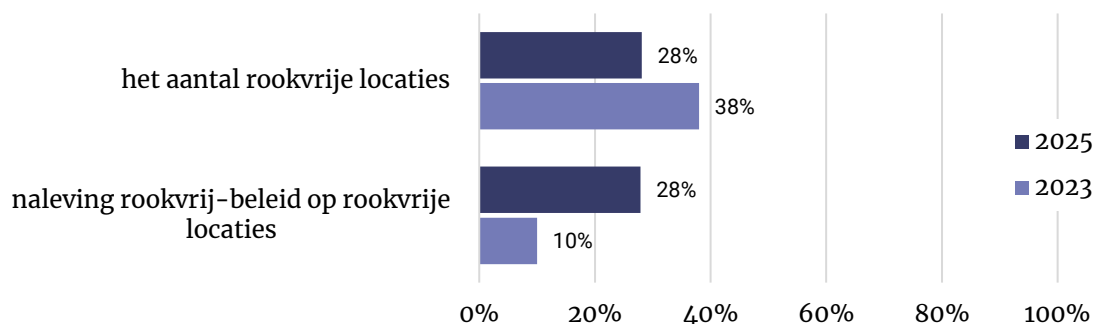
* In 2025 voor het eerst uitgevraagd

Minder gemeenten monitoren aantal rookvrije locaties, wel iets beter beeld van naleving van rookvrij-beleid

Een kwart van de gemeenten (28%) monitort het aantal rookvrije locaties in de gemeenten. Dit is een afname ten opzichte van 2023 (38%). Van de gemeenten die het aantal rookvrije locaties bijhouden, monitort ook een kwart hoe de naleving van het rookvrij-beleid op deze locaties gaat. Dit is wel meer dan in 2023.

Figuur 2.9 - Monitoren gemeenten het aantal rookvrije locaties en de naleving van rookvrij-beleid op deze locaties? (% ja)

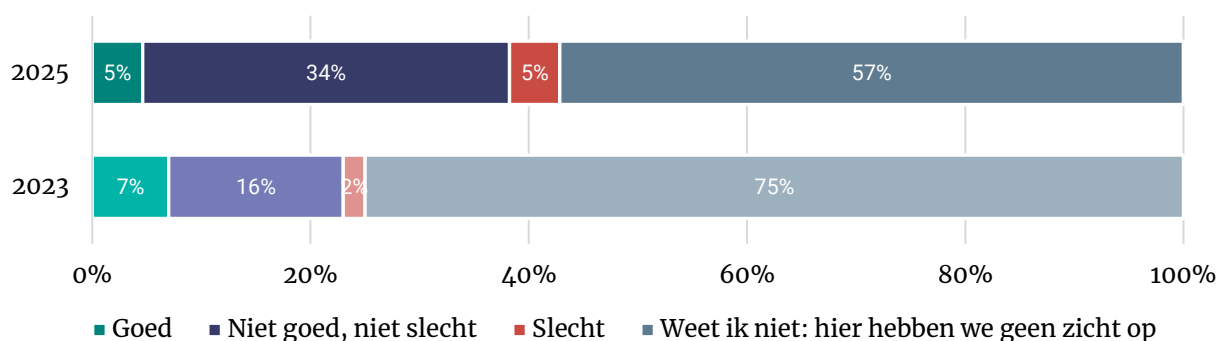

Gemeenten hebben (iets) vaker zicht op naleving van rookvrij-beleid

Alhoewel maar een klein deel van de gemeenten de naleving van rookvrij-beleid op specifieke locaties monitort (zie figuur 2.9), heeft iets minder dan de helft van de gemeenten zicht op in hoeverre rookvrij-beleid in het algemeen wordt nageleefd in de gemeente, zie figuur 2.10. Dit is een toename ten opzichte van 2023 toen slechts een kwart van de gemeenten hier zicht op had.

Figuur 2.10 - Hoe gaat de naleving van het rookvrij-beleid over het algemeen in uw gemeente?

Basis: actieve gemeenten (2025: n=217, 2023: n=191)

Er is met name sprake van een toename in gemeenten die vinden dat de naleving in hun gemeente niet goed en niet slecht gaat. Een deel van deze gemeenten licht toe dat er geen capaciteit voor handhaving is of geen juridisch kader hiervoor en dat er daardoor op rookvrije plekken nog steeds af en toe gerookt wordt. Ook geeft een deel van de gemeenten aan dat het op sommige locaties, zoals speeltuinen, erg goed gaat maar op andere rookvrije plekken nog te veel gerookt wordt, zoals op sportverenigingen.

- “Als gemeente handhaven we niet actief, omdat dat wettelijk gezien niet kan. Waardoor het voor kan komen dat mensen roken op plekken waar het niet mag.”
- “Bij buitensportverenigingen is naleving vaak lastig. Bij andere sportverenigingen en instellingen is de naleving in het algemeen goed te noemen.”
- “De rookvrije plekken zijn zichtbaar, de praktijk (het aantal gedoofde sigaretten) wijst uit dat er nog wel gerookt wordt.”
- “Het kan altijd beter. De gemeente heeft geen rookvrije gebieden aangewezen in de AVG. We hoeven dus ook niet actief te handhaven. Wel rookvrije generatie markeringen op diverse plekken.”

Gemeenten die positief zijn over de naleving van het rookvrij-beleid geven aan dat er over het algemeen niet gerookt wordt op rookvrije plekken. Ook worden rokers aangesproken als zij dit wel doen.

- “We zien over het algemeen dat er op die plekken niet gerookt wordt, of aangesproken wanneer het wel wordt gedaan.”

Gemeenten die niet tevreden zijn over de naleving van het rookvrij-beleid lichten toe dat er geen handhaving is en dat inwoners elkaar ook niet durven aan te spreken op het roken op rookvrije plekken.

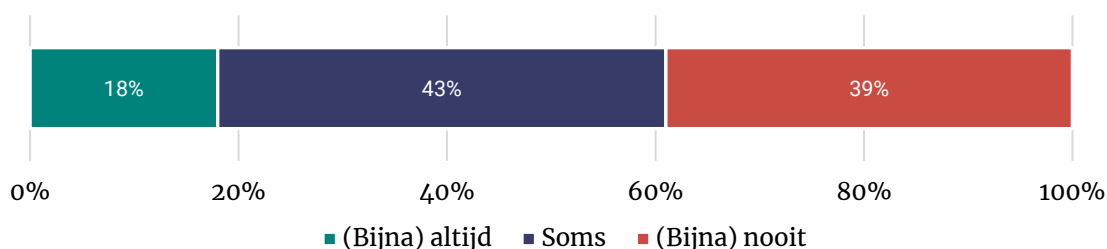
- “We hebben tegels rookvrij bij bushokjes geplaatst, maar krijgen regelmatig foto's van inwoners dat hier toch peuken liggen. We zijn erg zoekende in hoe we dit meer effectief kunnen laten zijn.”
- “Het blijft moeilijk om mensen aan te spreken op hun rookgedrag ook als zij dit bezigen in een rookvrije omgeving.”

Ondersteuning naleving rookvrij-beleid door middel van informatie en advies

Ongeveer zes op de tien gemeenten (61%) die actief zijn op het gebied van rookvrij ondersteunen locaties bij de naleving van het rookvrij-beleid. Een op de vijf (18%) doet dit (bijna) altijd en 43 procent doet dit soms. Vier op de tien gemeenten (43%) geven (bijna) geen ondersteuning aan locaties voor de naleving van rookvrij-beleid. Gemeenten die ondersteuning bieden doen dit veelal door middel van informatievoorziening en advies. Ze organiseren informatieavonden en zetten JOGG-Teamfit⁵ in om algemene informatie en ook persoonlijke ondersteuning aan locaties te bieden. Daarnaast stellen veel gemeenten materiaal beschikbaar, zoals rookvrij-borden en tegels. Ook zijn er gemeenten die met behulp van verenigingsadviseurs of coaches persoonlijke ondersteuning aan locaties bieden. Enkele gemeenten benoemen ook de samenwerking die ze hebben met GGD'en op dit gebied. Veel van de initiatieven die gemeenten noemen gaan over de ondersteuning van sportverenigingen en sportparken. Ook speeltuinen en scholen noemt een deel van de gemeenten als specifieke locaties waar zij ondersteuning bieden.

- “Actief communiceren naar (sport)verenigingen dat zij ondersteuning kunnen krijgen om omgeving rookvrij te maken.”
- “Informatieavond, begeleidingsgesprekken, we hebben ook een waarderingssubsidie voor rookvrije sportverenigingen en speeltuinen (1000 euro).”
- “Bij bijeenkomsten met verenigingen. Aanbieden om in gesprek te gaan met JOGG Teamfit coach.”
- “Regisseur aanpak middelengebruik is hierover in gesprek geweest met sportclubs (hoe rokers aanspreken).”
- “Het wordt aan alle sportclubs aangeboden om ondersteuning te krijgen vanuit de gezondheidsmakelaar en preventiewerker verslavingszorg. Het is aan de clubs zelf of ze hier gebruik van maken.”

Figuur 2.11 - Ondersteunt de gemeente locaties op het gebied van naleving van het rookvrij-beleid? Basis: actieve gemeenten (2025: n=217)

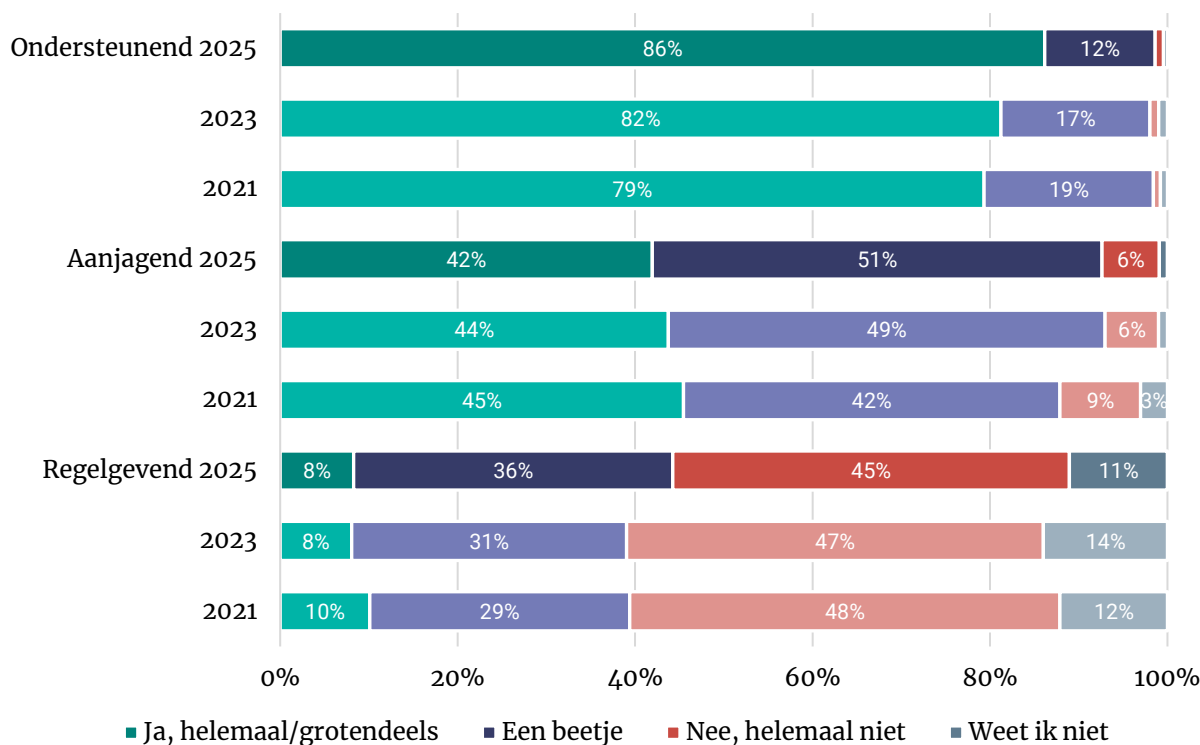
⁵ JOGG is een landelijke stichting die erop gericht is dat kinderen gezond eten, voldoende bewegen en goed slapen. Ook rookvrij is onderdeel van de expertise van JOGG. JOGG ondersteunt hiervoor gemeenten, onder andere met behulp van Teamfit. Dit is de werkwijze waarmee JOGG zich inzet voor gezondere sportlocaties, evenementen, buurtlocaties en gemeente- en provinciehuizen. Hiervoor zijn coaches beschikbaar die gemeenten ondersteunen bij onder andere het rookvrij maken van locaties.

Rol gemeenten opnieuw onveranderd

Net als voorgaande jaren vervullen gemeenten vooral een ondersteunende rol als zij actief zijn op het gebied van rookvrij. Ruim acht op de tien gemeenten hebben deze ondersteunende rol. Vier op de tien gemeenten vervullen een aanjagende rol en de helft van de gemeenten herkent zich enigszins in de aanjagende rol. Iets minder dan de helft van de gemeenten geeft aan tot op zekere hoogte een regelgevende rol te hebben in het rookvrij maken van locaties.

Gemeenten die hun activiteiten op het gebied van rookvrij beleidsmatig hebben vastgelegd vervullen vaker een ondersteunende en/of een aanjagende rol dan gemeenten zonder beleidsmatig vastlegging. Er zijn geen verschillen tussen gemeentegrootte en regio's in de rollen die zij vervullen.

Figuur 2.12 - Rol van gemeenten op het gebied van rookvrij-beleid. Basis: actieve gemeenten (2025: n=217, 2023: n=186, 2021: n=213)

Er zijn verschillende manieren waarop gemeenten locaties rookvrij kunnen maken en organisaties kunnen aansturen op rookvrij-beleid. De verschillende rollen kunnen als volgt omschreven worden.

Ondersteunend: De gemeente ondersteunt vraaggestuurd initiatieven en organisaties – zoals sportgroepen en scholen – met het beschikbaar stellen van materiaal, informatie en/of de inzet van mensen.

Aanjagend: De gemeente stimuleert proactief organisaties rookvrij te worden, roept op tot en geeft bekendheid aan rookvrije initiatieven en/of organiseert bijeenkomsten om partijen te activeren op het thema.

Regelgevend: De gemeente stelt regels in of past haar lokale regelgeving aan zodat rookvrije locaties worden gecreëerd of gestimuleerd. Denk aan mogelijkheden binnen subsidievoorwaarden, verhuurconstructies en vergunningen voor evenementen, en ook het aanpassen van de APV of het opnemen van rookvrije omgevingen in de omgevingsvisie.

Ruim vier op de tien actieve gemeenten (42%) vervullen meer dan één rol op het gebied van rookvrij. In de meeste gevallen is dit een combinatie van de ondersteunende en aanjagende rol (34%). Een klein deel van de gemeenten (6%) geeft aan zowel een ondersteunende, als een aanjagende als een regelgevende rol te hebben.

Tabel 2.5 - Combinaties rollen van gemeenten in rookvrij-beleid (% ja, helemaal/grotendeels, basis=actieve gemeenten, 2025: n=217)

Combinaties rollen	
Ondersteunend en aanjagend	34%
Ondersteunend en regelgevend	2%
Aanjagend en regelgevend	0%
Ondersteunend, aanjagend en regelgevend	6%

Tabel 2.6 - Rol van gemeente bij rookvrij-beleid naar gemeentegrootte (basis=actieve gemeenten, 2025: n=217)

Gemeentegrootte	%		
	Ondersteunend	Aanjagend	Regelgevend
< 20.000 inwoners (n=40)	77%	37%	14%
20.000-49.999 inwoners (n=124)	89%	44%	8%
50.000-99.999 inwoners (n=43)	86%	44%	5%
>=100.000 inwoners (n=22)	86%	36%	9%

Tabel 2.7 - Rol gemeente bij rookvrij-beleid naar regio (basis=actieve gemeenten, 2025: n=217)

Regio	%		
	Ondersteunend	Aanjagend	Regelgevend
West (n=68)	83%	42%	11%
Noord (n=36)	86%	42%	6%
Oost (n=59)	89%	43%	7%
Zuid (n=70)	87%	41%	8%

Tabel 2.8 - Rol gemeente bij rookvrij-beleid naar rookprevalentie (basis=actieve gemeenten, 2025: n=217)

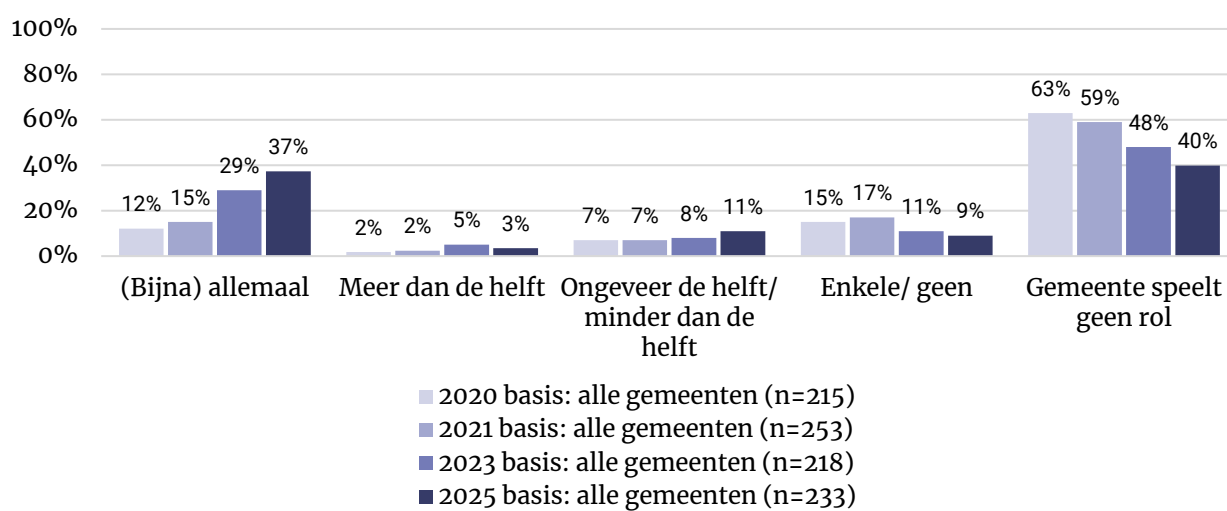
Rookprevalentie in gemeente	%		
	Ondersteunend	Aanjagend	Regelgevend
< 16% rookt (n=178)	87%	42%	7%
16% - 19% rookt (n=46)	84%	47%	9%
19% - 23% rookt (n=6)	100%	17%	33%

2.3 Rookvrije gemeentelijke speelplekken en sportveldjes

Aandeel rookvrije gemeentelijke speelplekken neemt opnieuw toe

Zes op de tien gemeenten spelen een rol bij het rookvrij maken van gemeentelijke speelplekken. In bijna vier op de tien gemeenten (37%) zijn (bijna) alle gemeentelijke speelplekken rookvrij. Daarmee is er sprake van een aanzienlijke toename van rookvrije speelplekken over de afgelopen vijf jaar. Ook het aandeel gemeenten dat helemaal geen rol speelt bij het rookvrij maken van speelplekken daalt gestaag. Als gemeenten een rol spelen bij het rookvrij maken van speelplekken doen ze dit in de meeste gevallen dus bij (bijna) alle speelplekken in de gemeente.

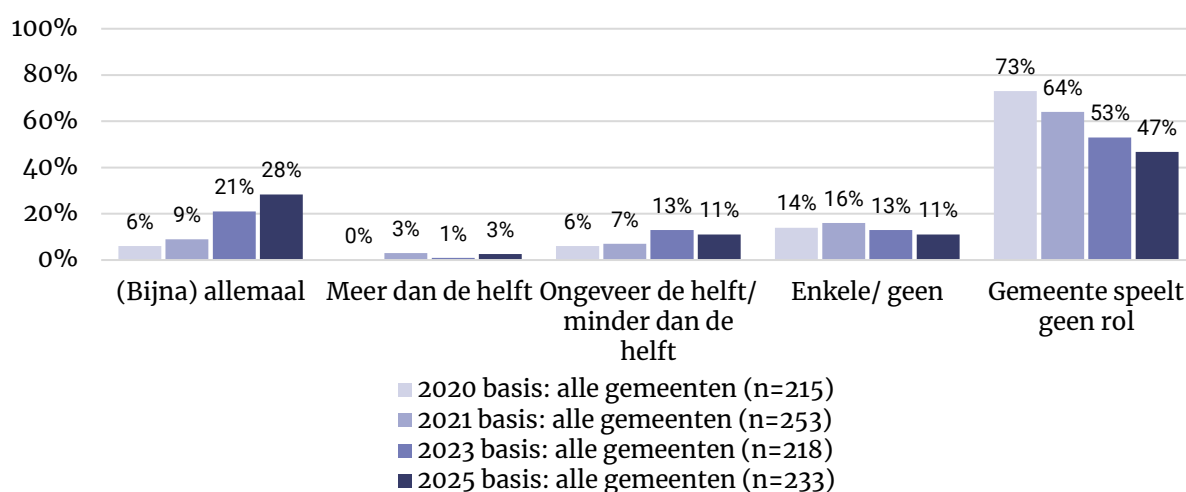
Figuur 2.13 - Op hoeveel van de gemeentelijke speelplekken geldt rookvrij-beleid?

Ook aandeel rookvrije gemeentelijke sportveldjes blijft toenemen

Ruim de helft van de gemeenten speelt een rol bij het rookvrij maken van gemeentelijke sportveldjes. Dit is een toename ten opzichte van voorgaande jaren. Ook het aantal gemeenten waar (bijna) alle gemeentelijke sportveldjes rookvrij zijn blijft toenemen. Net als voor de gemeentelijke speelplekken geldt voor de sportveldjes dat de meeste gemeenten die bezig zijn met het rookvrij maken dit voor (bijna) alle sportveldjes doen.

Figuur 2.14 - Op hoeveel van de gemeentelijke sportveldjes geldt rookvrij-beleid?

2.4 Streven naar Rookvrije Generatie

Rapportcijfer voor streven naar een Rookvrije Generatie onveranderd

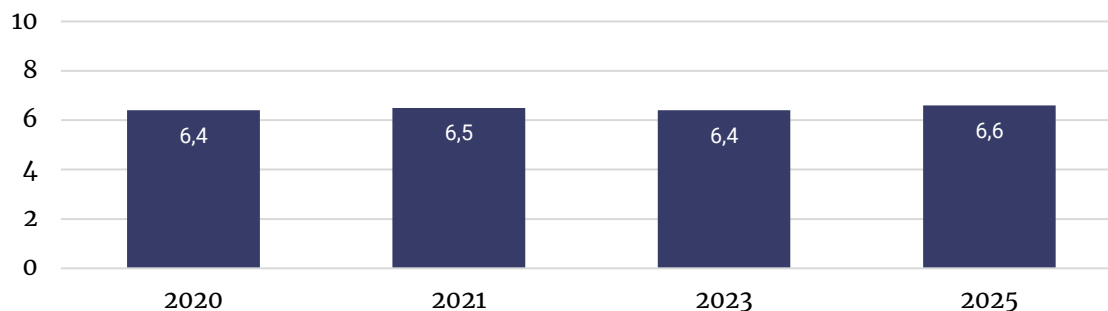
Gemeenten beoordelen hun streven naar een Rookvrije Generatie gemiddeld met een 6,6 als rapportcijfer (zie figuur 2.15). Hier staat een 1 voor helemaal niet streven naar een Rookvrije Generatie en een 10 voor dat de gemeente er heel erg naar streeft. Sinds 2020 is het gemiddelde rapportcijfer dat gemeenten zichzelf geven onveranderd, ondanks dat wel steeds meer gemeenten actief zijn op het gebied van rookvrij.

Een meerderheid van de gemeenten geeft een 6 of een 7 (57%) en een kwart een 8 of hoger (24%). Zeventien procent geeft een onvoldoende van een 5 of lager. Dit zijn relatief veel gemeenten die niet actief zijn op het gebied van rookvrij (38%) of niet actief onder de noemer van de Rookvrije Generatie (27%) en ook actieve gemeenten waar rookvrij niet beleidsmatig is vastgelegd (33%). Net als voorgaande jaren geven gemeenten die actief zijn op het gebied van de Rookvrij Generatie en waar sprake is van een beleidsmatige vastlegging de hoogste cijfers (beiden 6,7 gemiddeld). De hoogste score zien we bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners: zij geven een 7,2 als gemiddeld cijfer voor het streven naar een Rookvrije Generatie. Gemeenten tot 20.000 inwoners geven gemiddeld een 6,4.

Gemeenten lichten hun antwoorden als volgt toe:

- “Wij doen niet veel.” (1-5)
- “Er is bestuurlijk nagenoeg geen draagvlak voor dit thema.” (1-5)
- “We hebben geen capaciteit om veel acties op te pakken. Daarom vooral ondersteunende inzet.” (1-5)
- “Op dit moment een zes. We scoren een voldoende, maar er kan meer. Zo stimuleren we inwoners zoveel mogelijk niet te roken én mee te doen aan Stoptober. We ondersteunen accommodaties bij het realiseren van een rookvrije omgeving. Echter, er kan meer. Meer regelgeving en ook meer aanjagen. We kunnen lokale organisaties duidelijker maken waar we bij kunnen ondersteunen en zo enthousiasme bij hen vergroten. De mogelijkheden tot verbeteren gaan we in 2025 verkennen.” (6-7)
- “We hebben een grote rol gepakt in het aanjagen van een rookvrije generatie. Veel plekken zijn rookvrij. Omdat we niet actief er op handhaven geef ik het een 7.” (6-7)
- “De gemeente geeft het goede voorbeeld door eenzelfde boodschap uit te blijven dragen naar haar inwoners. Met elke actie die de gemeente tot nu toe ondernomen heeft zijn er stappen vooruit gezet. Het effect en de impact wordt daardoor zichtbaarder en tastbaarder in onze lokale samenleving. Desondanks blijft er altijd ruimte voor (door)ontwikkeling en verbetering. Ik geef daarom het cijfer 9.” (8-10)

Figuur 2.15 - In hoeverre vindt u dat uw gemeente streeft naar een Rookvrije Generatie? (basis= alle gemeenten, 2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256, 2020: n=215)

Tabel 2.9 - Rapportcijfer streven naar Rookvrije Generatie naar gemeentegrootte en regio

Gemeentegrootte	cijfer	Regio	cijfer
< 20.000 inwoners (n=40)	6,4	Noord (n=36)	6,9
20.000-49.999 inwoners (n=124)	6,5	Oost (n=59)	6,4
50.000-99.999 inwoners (n=43)	6,9	Zuid (n=70)	6,5
>=100.000 inwoners (n=22)	7,2	West (n=68)	6,7

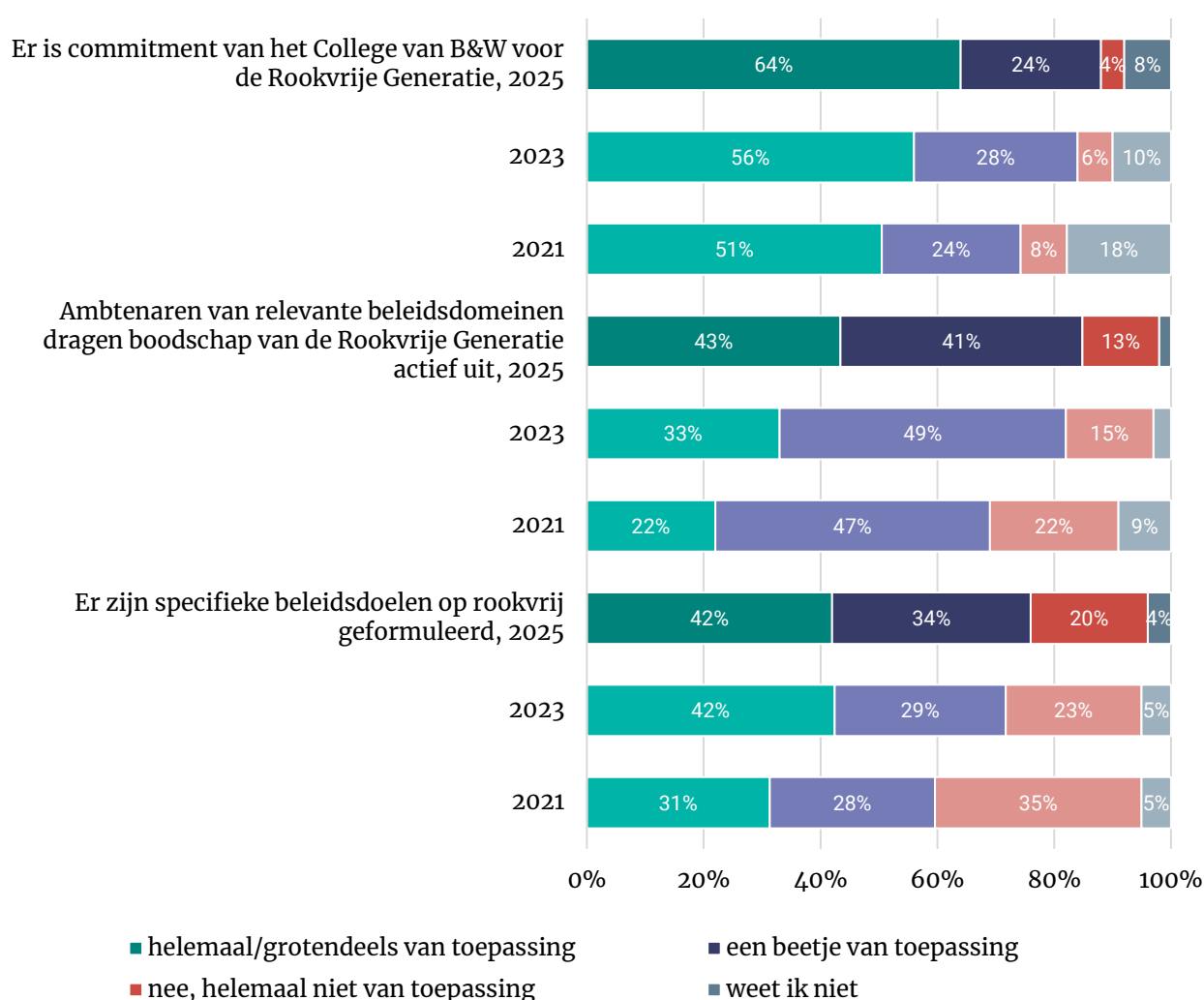
Tabel 2.10 - Rapportcijfer streven naar Rookvrije Generatie naar actief op gebied van rookvrij en rookprevalentie

Actief Rookvrije Generatie	cijfer	Rookprevalentie	cijfer
Actief rookvrij totaal (n=217)	6,6	< 16% rookt (n=178)	6,6
Actief Rookvrije Generatie (n=166)	6,8	16% - 19% rookt (n=46)	6,6
Actief op rookvrij, maar niet onder noemer Rookvrije Generatie (n=51)	6,1	19% - 23% rookt (n=6)	7,5
Niet actief (n=13)	5,6		

Commitment voor Rookvrij Generatie neemt toe

In tweederde van de gemeenten (64%) is er commitment van het College van B&W voor de Rookvrije Generatie en bij een kwart in mindere mate. Bij vier op de tien de gemeenten (43%) dragen ambtenaren de boodschap van de Rookvrije Generatie (ook) uit binnen de relevante sectoren. Een even groot deel van de gemeenten heeft specifieke beleidsdoelen geformuleerd op het gebied van rookvrij. Voor alle drie deze aspecten geldt dat er sprake is van een toename in het aandeel gemeenten dat dit doet ten opzichte van 2021. In gemeenten die actief zijn onder de noemer van de Rookvrije Generatie en gemeenten die activiteiten op rookvrij beleidsmatig vastlegden is er vaker commitment, specifiek beleid op rookvrij en zijn er vaker ambtenaren die de boodschap uitdragen. Daarnaast hebben gemeenten met meer dan 100.000 inwoners vaker dan kleinere gemeenten specifieke beleidsdoelen op rookvrij.

Figuur 2.16 - Kunt u aangeven in hoeverre onderstaande punten van toepassing zijn op uw gemeente?
(basis= alle gemeenten, 2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256)

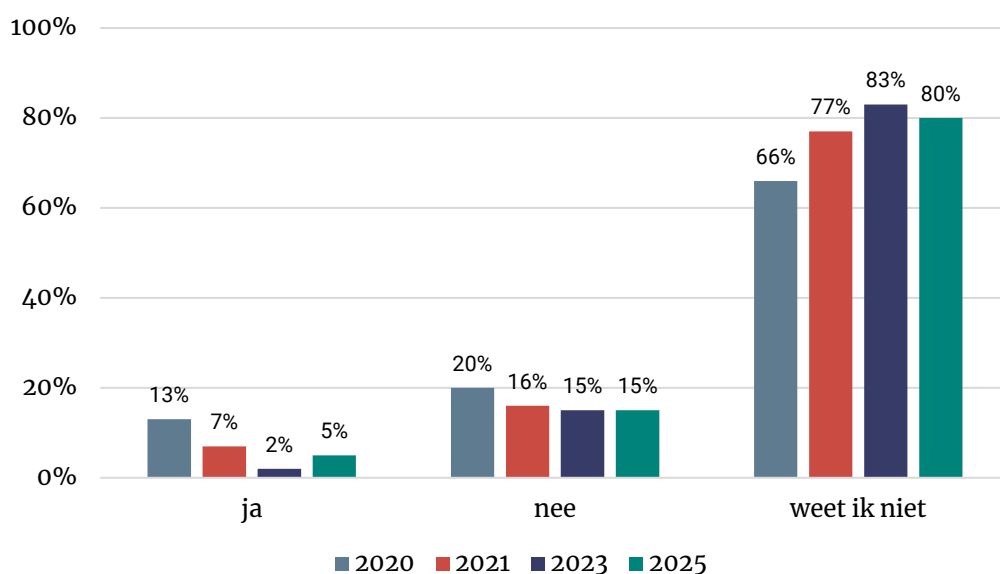

Ambtenaren blijven onbekend met FCTC-artikel 5.3

Acht op de tien ambtenaren weten niet of terughoudendheid in contact met de tabaksindustrie is opgenomen in de gemeentelijke gedragscode voor ambtenaren van hun gemeente (FCTC-artikel 5.3). Dit is vergelijkbaar met in 2023.

Dat een ambtenaar dit niet weet betekent uiteraard niet per definitie dat het artikel daadwerkelijk niet is opgenomen in de gedragscode voor ambtenaren. Van alle respondenten weet 5 procent dat hun gemeente dit wel heeft opgenomen in de gemeentelijke gedragscode en 15 procent dat dit niet het geval is. Gemeenten waarbij deze terughoudendheid niet in de gemeentelijke gedragscode voor ambtenaren is opgenomen, bevinden zich relatief vaker in de regio Noord (33%). Gemeenten waarvan ambtenaren niet weten of deze terughoudendheid in de gedragscode is opgenomen, bevinden zich relatief vaker in de regio West (87%).

Figuur 2.17 – Is terughoudendheid in contact met de tabaksindustrie opgenomen in de gemeentelijke gedragscode voor ambtenaren (FCTC-artikel 5.3)? (basis= alle gemeenten, 2025: n=233; 2023: n=204; 2021: n=250, 2020: n=213)

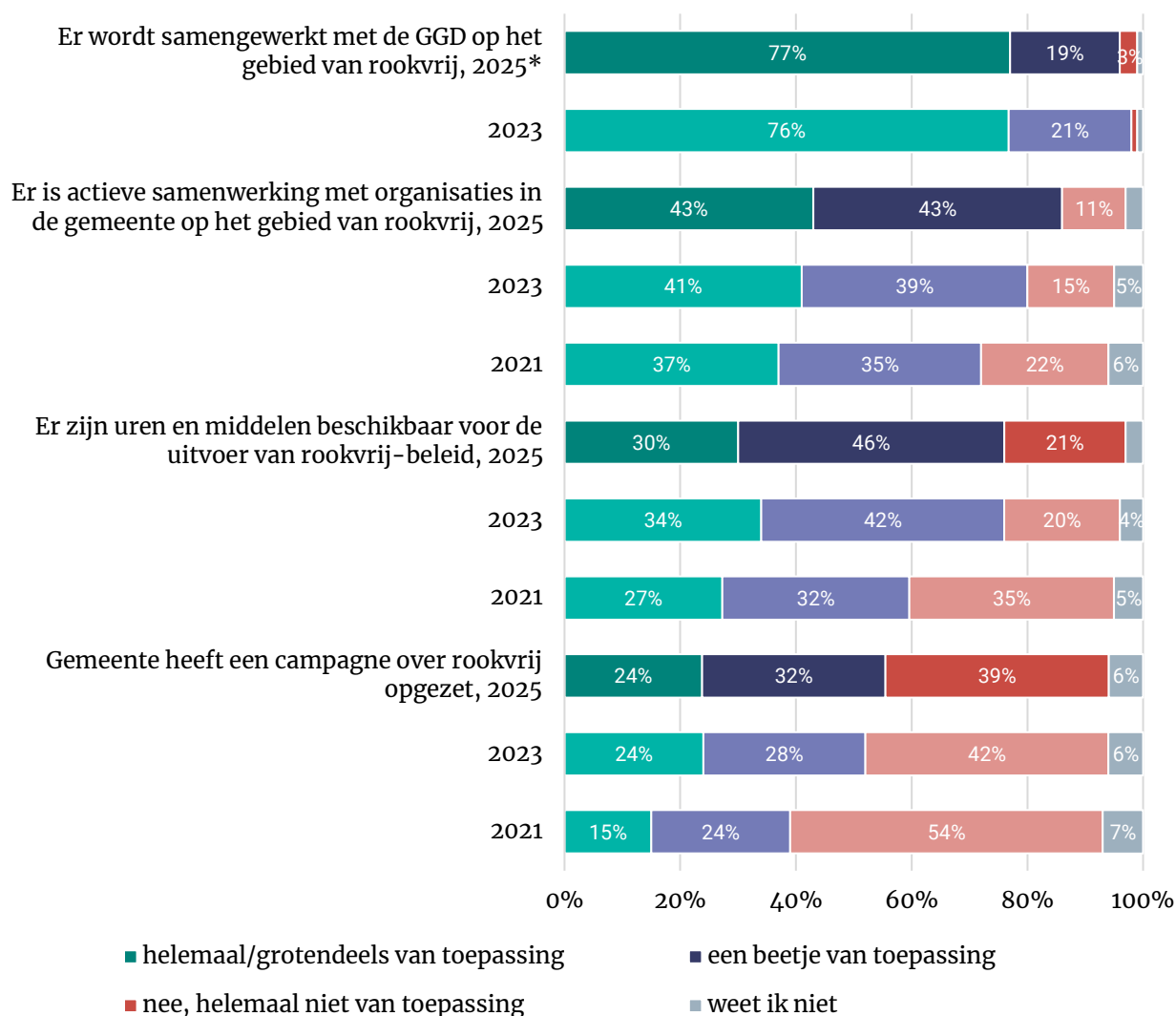
Samenwerking met andere organisaties en beschikbaarheid van middelen

Driekwart van de gemeenten (77%) werkt samen met de GGD op het gebied van rookvrij. Dit zijn vaker gemeenten die actief zijn onder de noemer van de Rookvrije Generatie (80%) en waar rookvrij beleidsmatig is vastgelegd (81%). Een actieve samenwerking met andere organisaties op het gebied van rookvrij is er in 43 procent van de gemeenten. Dit komt overeen met 2023 (41%). Dit zijn opnieuw vaker gemeenten die actief zijn onder de noemer van de Rookvrij Generatie (48%) of actief zijn op het gebied van rookvrij onder een andere noemer (31%) en in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (68%).

In twee op de tien gemeenten zijn geen uren en middelen beschikbaar voor de uitvoer van rookvrij-beleid. Gemeenten die geen uren/middelen tot hun beschikking hebben, zijn relatief vaak niet actief op het gebied van rookvrij (46%) of niet actief onder de noemer van de Rookvrije Generatie (33%). Gemeenten die wel uren/middelen tot hun beschikking hebben, zijn vooral gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (59%). Een kwart van de gemeenten (24%) heeft een publieks- of communicatiecampagne over rookvrij opgezet. Dit aantal is stabiel gebleven ten opzichte van 2023. Vooral actieve gemeenten onder de noemer van de Rookvrij Generatie (29%) en gemeenten waar rookvrij beleidsmatig is vastgelegd (29%) zijn bezig (geweest) met een campagne.

Figuur 2.18 - Kunt u aangeven in hoeverre onderstaande punten van toepassing zijn op uw gemeente?
(basis= alle gemeenten, 2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256)

* In 2023 voor het eerst uitgevraagd

Aandacht voor stoppen met roken-interventies blijft beperkt

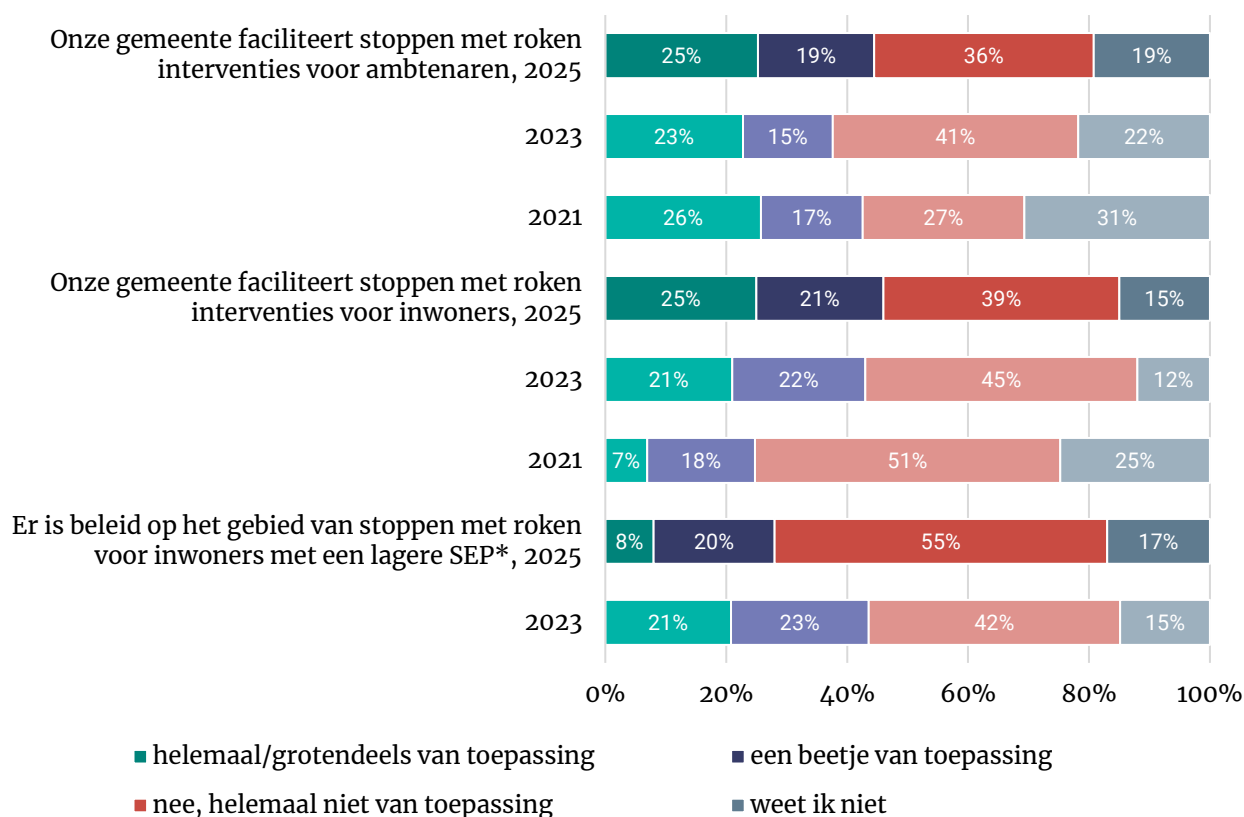
Het aandeel gemeenten dat stoppen met roken-interventies faciliteert voor haar inwoners neemt licht toe: van 21 procent in 2023 naar 25 procent in 2025. Gemeenten in de regio's Noord (39%), West (29%) en Oost (29%) faciliteren vaker interventies voor inwoners dan in de regio Zuid (10%). De wijze waarop gemeenten interventies faciliteren is divers, zie het kader op pagina 28.

Net als in 2023 ondersteunt een kwart van de gemeenten (25%) interventies voor ambtenaren om te stoppen met roken en een op de vijf (19%) doet dit in beperkte mate. Dit gebeurt relatief vaker in gemeenten waar rookvrij beleidsmatig is vastgelegd (29%) en in de regio's Noord (42%) en Oost (36%). Eén op de tien gemeenten (8%) heeft beleid op het gebied van stoppen met roken voor inwoners met een lagere sociaaleconomische positie. Dit aantal is gehalveerd ten opzichte van 2023, toen een op de vijf gemeenten (21%) hier nog beleid op had. Gemeenten die geen beleid hebben op het gebied van stoppen met roken voor inwoners met een lagere sociaaleconomische positie, zijn relatief vaker niet actief onder de noemer Rookvrije Generatie (76%) of hebben

rookvrij niet beleidsmatig vastgelegd (73%). Gemeenten die wel beleid hebben voor deze groep inwoners, hebben relatief vaker meer dan 100.000 inwoners (23%).

Figuur 2.19 - Kunt u aangeven in hoeverre onderstaande punten van toepassing zijn op uw gemeente?
(basis= alle gemeenten, 2025: n=233, 2023: n=218, 2021: n=256)

* In 2023 voor het eerst uitgevraagd

Kunt u toelichten wat uw gemeente precies doet op het gebied van ‘het faciliteren van stoppen met roken interventies voor inwoners’? (n=108)

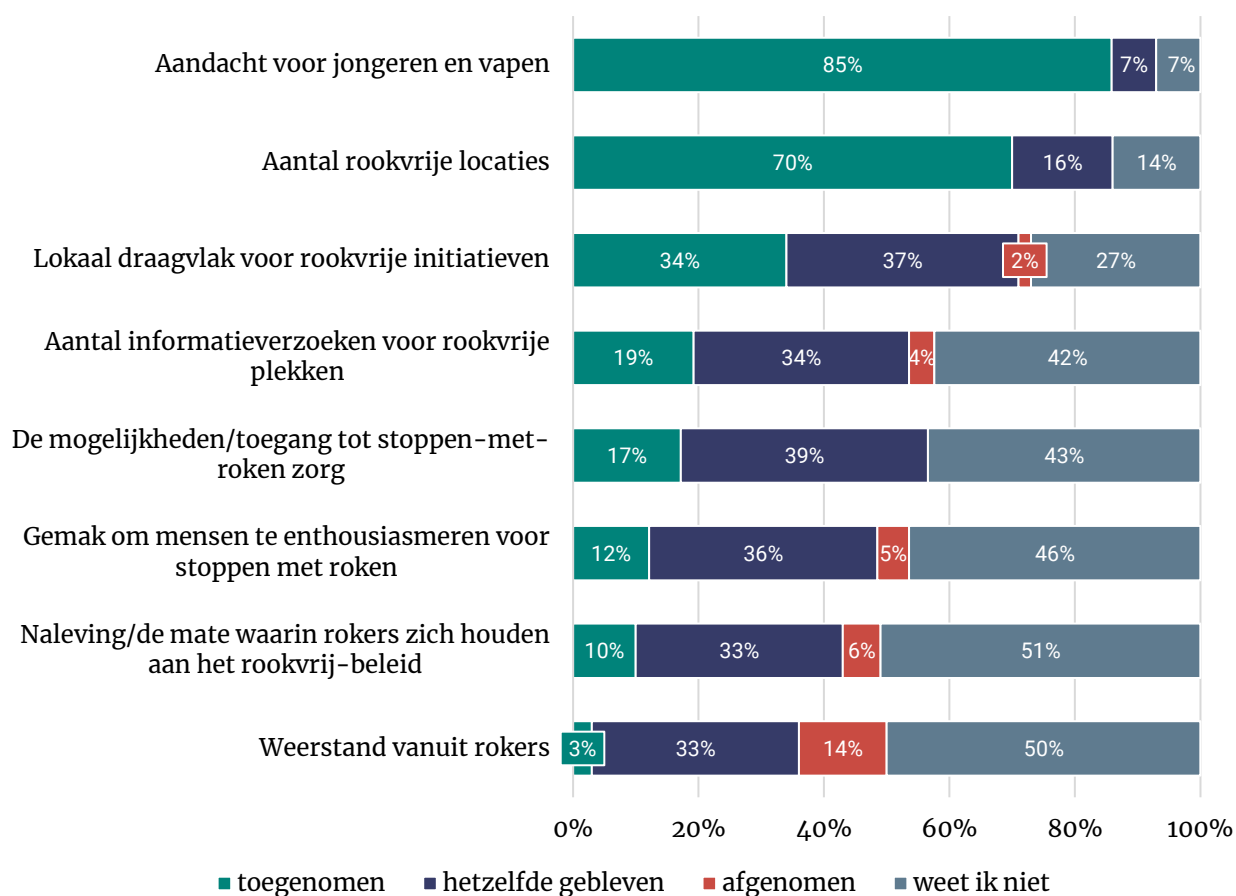
- Aansluiten bij een landelijke campagne stoppen met roken, zoals Stoptober (90%).
- Een lokale sociale kaart opstellen, zodat goed duidelijk is welke gratis Stoppen met Roken hulpmogelijkheden er in de buurt/telefonisch zijn (40%).
- Het betrekken van partijen uit het sociaal domein bij interventies rond stoppen met roken om deze toegankelijker te maken (37%).
- Zorgen dat professionals stoppen-met-roken gemakkelijker met patiënten/cliënten/bewoners kunnen bespreken (36%).
- Stoppen met roken cursus zelf aanbieden (25%).
- Zorgen dat er lokale zorgpaden of lokale afspraken met zorgverleners zijn (23%).
- Organiseren van een eigen gemeentelijke campagne stoppen met roken (22%).
- Het betrekken van bewoners bij het inventariseren van de behoefte rond stoppen met roken interventies (17%).
- Subsidie t.b.v. een pilot op het gebied van Stoppen met Roken-zorg verstrekken (10%).
- Gesprek met zorgverzekeraars over passend Stoppen met Roken-aanbod in de regio (2%).
- Anders (12%).
- Weet niet (2%).

Toegenomen aandacht voor jongeren en vaperen

Meer dan acht op de tien gemeenten zien toenemende aandacht voor jongeren en vaperen (85%) in de afgelopen twee jaar. Daarnaast zien zeven op de tien gemeenten een toename in het aantal rookvrije locaties. Een derde van de gemeenten (34%) ervaart lokaal meer draagvlak voor rookvrij initiatieven, waar gemeenten in de regio Noord relatief de grootste toename ervaren (56%). Een op de vijf (19%) ziet meer informatieverzoeken voorbijkomen voor rookvrije plekken. Dit geldt vooral voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (41%) en in regio Noord (33%). Bij zeventien procent van de gemeenten zijn er meer mogelijkheden voor toegang tot stoppen-met-roken zorg. Volgens een op de tien gemeenten is het makkelijker om mensen te enthousiasmeren voor stoppen met roken. Dit is relatief vaker het geval in gemeenten in de regio's Noord (25%) en Oost (17%). Volgens eveneens een op de tien gemeenten houden rokers zich beter dan voorheen aan het rookvrij-beleid (10%). Dit wordt relatief vaker ervaren in gemeenten in de regio's Noord (25%) en Zuid (14%). Weerstand vanuit rokers blijft volgens een derde van de gemeenten hetzelfde (33%). Hierin zijn geen verschillen tussen regio's.

Enkele andere veranderingen die gemeenten noemen, zijn onder andere dat (door vaperen) de doelgroep voor rookvrij-beleid jonger is geworden, dat er meer mensen en organisaties een aanvraag doen voor een rookvrije zone bord en dat er een toename is in het kopen van tabaksartikelen in het buitenland door hogere tabaksprijzen.

Figuur 2.20 - Ziet u in de praktijk een verandering op het gebied van rookvrij in de afgelopen twee jaar voor onderstaande punten in uw gemeente? (basis= alle gemeenten, 2025: n=233)

Gebrek aan capaciteit en middelen is knelpunt om rookvrij-beleid effectief uit te voeren

Gemeenten is gevraagd of zij bepaalde knelpunten ervaren of behoeften hebben voor de toekomst met betrekking tot rookvrij-beleid. Ongeveer een kwart van de gemeenten die knelpunten ervaren benadrukken het gebrek aan capaciteit en financiële middelen om rookvrij-beleid effectief uit te voeren. Een ander veel genoemd knelpunt is handhaving. Dit is lastig voor gemeenten en leidt tot moeilijkheden bij het implementeren van rookvrije zones. Daarnaast wordt de opkomst van vaperen, vooral onder jongeren, door gemeenten als een groot probleem ervaren. Er is een gebrek aan duidelijke regelgeving en ondersteuning om dit aan te pakken, wat de effectiviteit van rookvrij-beleid beperkt. Ook in het algemeen is er een sterke behoefte aan duidelijke en strengere landelijke regelgeving om rookvrij-beleid te ondersteunen. Dit zou gemeenten helpen bij de implementatie en handhaving van rookvrije zones. Enkele voorbeelden van citaten van gemeenten:

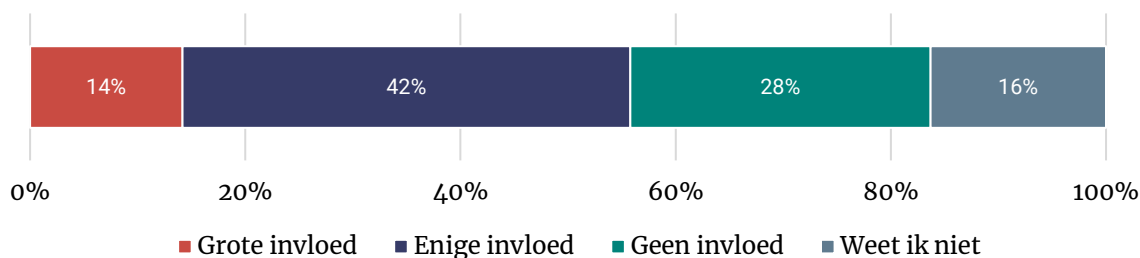
- *“Actief sturen op rookvrij-beleid is niet doorontwikkeld binnen onze gemeente. Voornamelijk door gebrek aan capaciteit en middelen.”*
- *“Handhaving is een knelpunt voor de organisaties wiens terrein rookvrij is/wordt.”*
- *“De macht van de tabaksindustrie met nieuwe initiatieven (zoals vaperen) zorgt ervoor dat het op lokaal niveau vechten tegen de bierkaai is.”*
- *“De ontwikkelingen met e –sigaretten gaan snel/ zijn lastig bij te benen.”*

Middelenstop voor uitvoering lokale preventieakkoorden voor meer dan helft gemeenten van invloed op hoeveelheid activiteiten op gebied van roken

Sinds begin 2024 hebben gemeenten geen middelen meer ontvangen voor de uitvoering van de lokale preventieakkoorden. Volgens meer dan de helft van de gemeenten (56%) heeft dit invloed gehad op de hoeveelheid activiteiten die de gemeente heeft kunnen uitvoeren op het gebied van roken. Voor veertien procent had dit zelfs grote invloed. Gemeenten lichten toe dat het gebrek aan middelen en capaciteit om rookvrij-beleid effectief uit te voeren tot beperkte mogelijkheden leidt voor initiatieven en minder aandacht voor het thema. Het gebrek aan structurele middelen maakt het moeilijk om initiatieven langdurig te ondersteunen en leidt tot onzekerheid over de toekomst van rookvrij-beleid. Enkele voorbeelden van citaten van gemeenten:

- *“Geen financiering betekent ook geen structurele uren. Geen structurele uren betekent vaak plannen op papier die niet tot uitvoering komen.”*
- *“Na dit jaar wordt er wel veel meer onzeker met het aflopen van het GALA en lokale middelen die ook stoppen.”*
- *“Door de extra middelen van het Rijk is het mogelijk geweest het stoppen met roken meer onder de aandacht van de inwoners te brengen en daar waar nodig meer ondersteuning te bieden.”*
- *“Na het eindigen van de SPUK preventie akkoord, zijn de georganiseerde activiteiten m.b.t. de rookvrije generatie grotendeels stilgevallen.”*
- *“Geen budget leidt ertoe dat het ook geen prioriteit heeft.”*
- *“Als kleine gemeenten hebben we te weinig middelen en capaciteit.”*

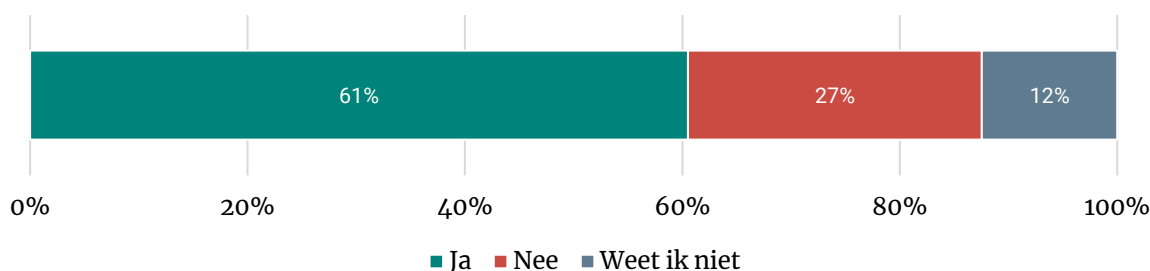
Figuur 2.21 - In hoeverre heeft het stoppen van deze middelen effect gehad op de hoeveelheid activiteiten die de gemeente heeft kunnen uitvoeren op het gebied van roken? (basis= alle gemeenten, 2025: n=233)

Zes op tien gemeenten wisten van GGD-subsidie voor ondersteuning gemeenten

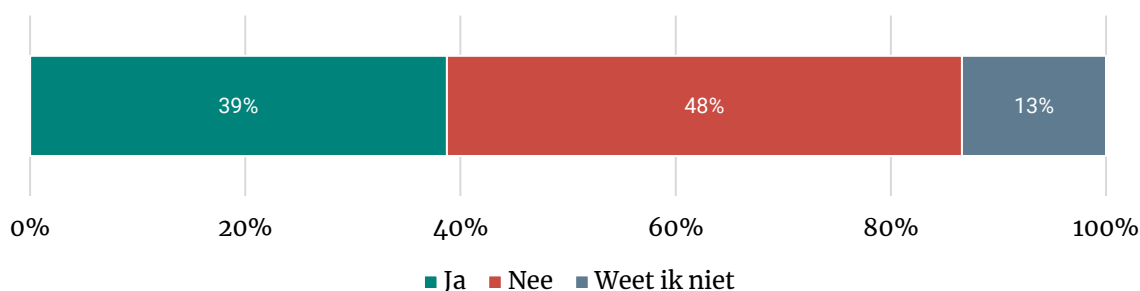
De afgelopen jaren ontvingen de GGD'en subsidie voor het ondersteunen van gemeenten bij het realiseren van rookvrije omgevingen en stoppen met roken-zorg. Deze subsidie stopt na 2025. Zes op de tien gemeenten zijn bekend met deze subsidie. Een kwart (27%) van de gemeenten kent de GGD-subsidie niet. Dit zijn relatief vaker gemeenten met minder dan 20.000 inwoners (48%).

Figuur 2.22 - Wist uw gemeente af van de GGD-subsidie? (basis= alle gemeenten, 2025: n=233)

Van de gemeenten die bekend zijn met de GGD-subsidie, houdt de helft geen rekening met het aflopen van de subsidie (48%). Vier op de tien gemeenten (39%) houden hier wel rekening mee. Dit doen zij onder andere door de continuïteit zoveel mogelijk te borgen, nu nog volop gebruik te maken van GGD-ondersteuning en -middelen en middelen vrij te maken in de eigen begroting.

Figuur 2.23 - Houdt uw gemeente rekening met het aflopen van de subsidie? (basis= gemeenten die bekend zijn met subsidie, 2025: n=142)

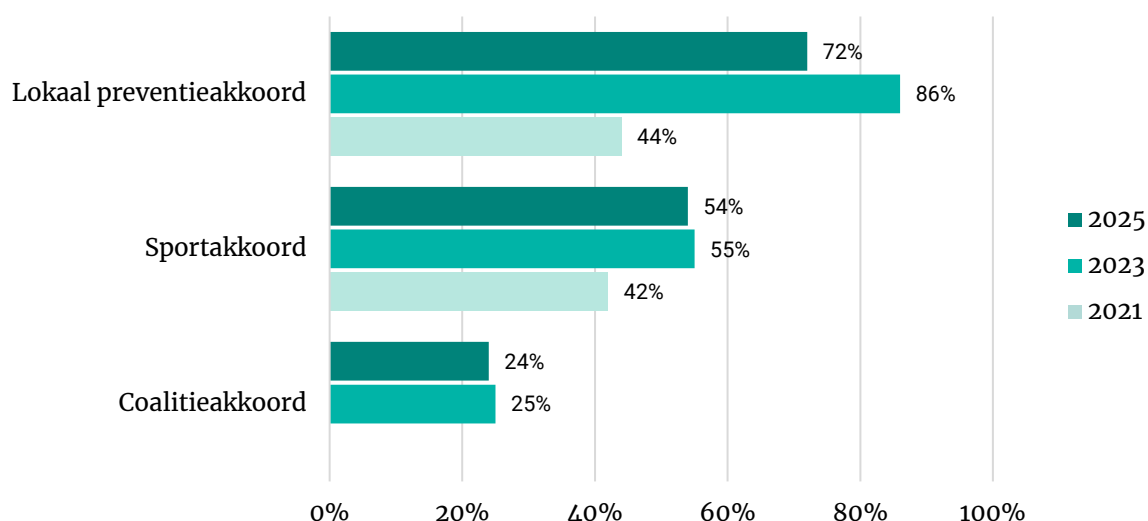
2.5 Lokaal gezondheidsbeleid

Afname in aantal preventieakkoorden met roken als onderdeel, aantallen in sportakkoorden en coalitieakkoorden blijft gelijk

Bij bijna driekwart van de gemeenten maakt roken onderdeel uit van het preventieakkoord. Dit is een daling ten opzichte van 2023, toen dit bij bijna negen op de tien gemeenten het geval was (86%). Dit komt met name omdat een groter deel van de gemeenten momenteel geen preventieakkoord heeft (20% vs. 9% in 2023)⁶. Bij meer dan de helft van de gemeenten (54%) maakt roken (ook) onderdeel uit van het sportakkoord. Dit is gelijk aan 2023 (55%).

Een kwart van de gemeenten (24%) heeft roken opgenomen in het coalitieakkoord. Ook dit is in vergelijking met 2023 gelijk gebleven (25%). Roken is relatief vaker opgenomen in het coalitieakkoord in gemeenten die actief zijn onder de noemer van de Rookvrije Generatie (31%) en in de regio West (35%).

Figuur 2.24 - Maakt roken onderdeel uit van het lokaal preventieakkoord, sportakkoord en coalitieakkoord?
(basis= alle gemeenten, 2025: n=233, 2023: n=204, 2021: n=250)

Roken in meerderheid gemeenten onderdeel van GALA en lokale nota gezondheidsbeleid

Naast de hierboven genoemde stukken is gemeenten gevraagd in welke andere beleidsstukken rookvrij-beleid terugkomt (zie figuur 2.25). Bij zeven op de tien gemeenten (71%) is roken een onderdeel van GALA en bij tweederde (65%) van de lokale nota gezondheidsbeleid. Dit laatste is een toename ten opzichte van 2023 en relatief vaker het geval in gemeenten die actief zijn onder de noemer van de Rookvrije Generatie (69%) en in de regio Noord (86%). Ook het aantal gemeenten waarbij rookvrij-beleid onderdeel uitmaakt van sport- en beweegbeleid (39%) is toegenomen ten opzichte van 2023 (29%). Minder vaak is roken een onderdeel in beleidsstukken

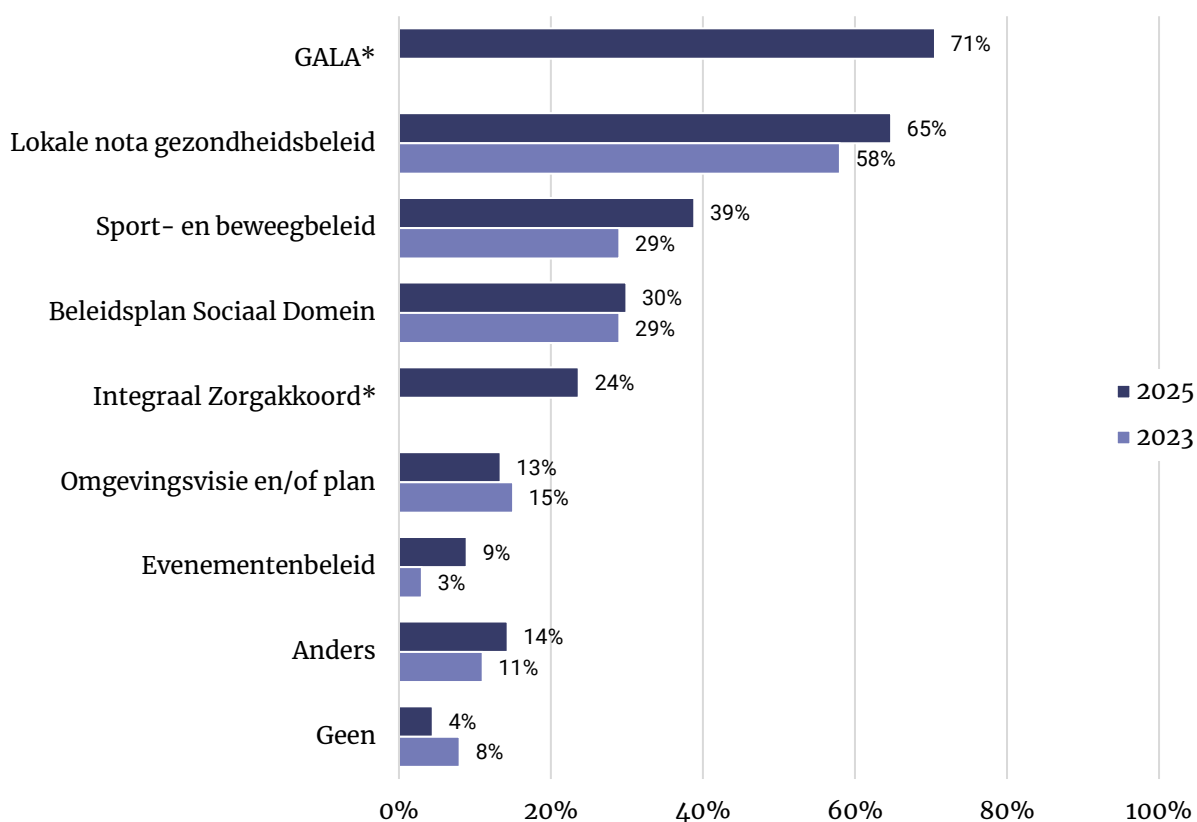
⁶ De lokale preventieakkoorden liepen tot 2024. Mogelijk heeft een deel van de gemeenten het lokale preventieakkoord hierna niet verlengd en ligt het aandeel gemeenten zonder lokaal preventieakkoord daardoor hoger dan in 2023.

op andere thema's, zoals het Beleidsplan Sociaal Domein (30%), het Integraal Zorgakkoord (24%), de omgevingsvisie (13%) en het evenementenbeleid (9%).

Veertien procent van de gemeenten noemt iets anders, met name dat er nog stukken in ontwikkeling zijn of dat er integrale nota's zijn/worden opgesteld waar roken en gezondheid onderdeel van uitmaken in het kader van preventie, zoals het Preventie en handhavingsplan Middelengebruik. Bij vier procent van de gemeenten maakt rookvrij-beleid geen onderdeel uit van beleidsstukken, een afname ten opzichte van 2023 (8%). Dit is relatief vaker in gemeenten die niet actief zijn op het gebied van rookvrij (38%).

Figuur 2.25 - In welke van de onderstaande gemeentelijke beleidsstukken is roken een onderdeel? (basis= alle gemeenten, 2025: n=233, 2023: n=204)

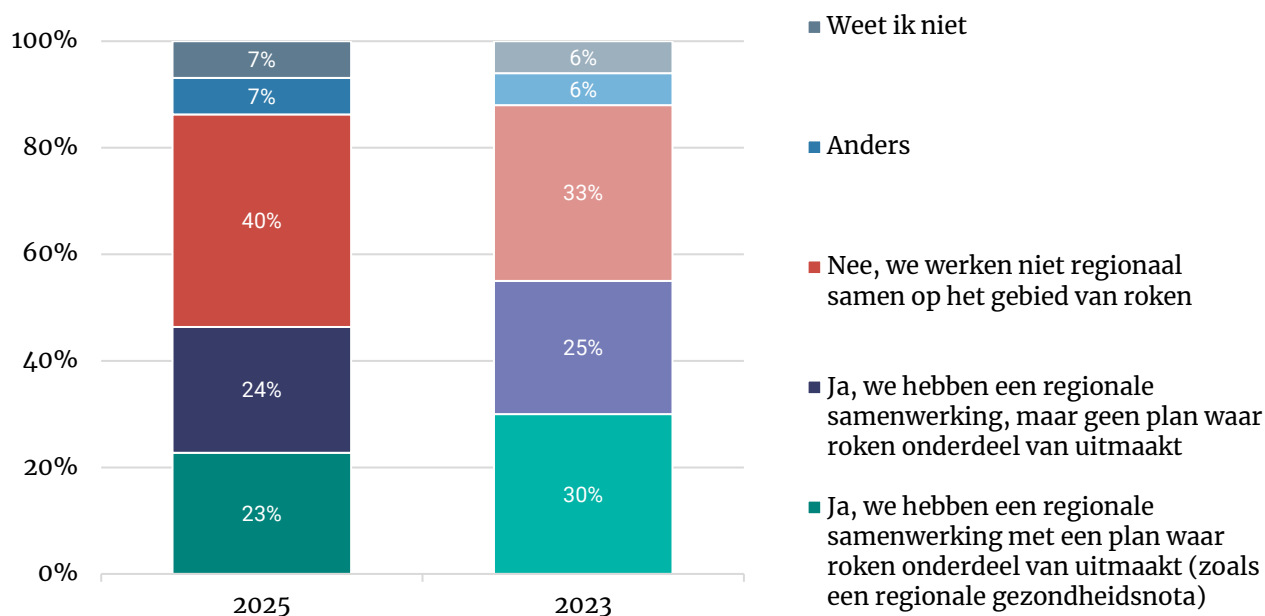
* In 2025 voor het eerst uitgevraagd

Bijna de helft van de gemeenten werkt op regionaal niveau samen

Bij een kwart van de gemeenten (23%) is er sprake van een regionale samenwerking met een plan waar roken een onderdeel van is, zoals een regionale gezondheidsnota (zie figuur 2.26). Dit is een afname in vergelijking met 2023 (30%). Bij tevens een kwart (24%) is deze samenwerking op het gebied van roken er wel, maar zonder een plan. In totaal heeft dus bijna de helft van de gemeenten (47%) een regionale samenwerking op het gebied van roken. Vier op de tien gemeenten werken niet samen met andere gemeenten in de regio op het gebied van roken. In 2023 was dit een derde van de gemeenten (33%). Zeven procent noemt iets anders; met name dat er sprake is van een samenwerking met de GGD en enkele andere partijen, zoals de regionale JOGG groep, de Friese Preventie Aanpak, Brijder preventie en IZA.

Figuur 2.26 - Werkt uw gemeente (ook) op regionaal niveau samen op het gebied van roken? (basis= alle gemeenten, 2025: n=233, 2023: n=204)

Bijlagen

A Onderzoeksverantwoording

Deze bijlage beschrijft de resultaten van het online en telefonisch veldwerk en de respons onder gemeenten. We gaan in op de betekenis van deze respons in het kader van betrouwbaarheid en representativiteit. Hieronder geven we de betrouwbaarheidsmarge weer: het percentage onnauwkeurigheid met een betrouwbaarheid van 95 procent⁷. Vervolgens gaan we in op de representativiteit: in hoeverre komt de verhouding in subgroepen, zoals grootte en regio overeen met de werkelijke verhouding in de populatie.

Respons en betrouwbaarheid

Alle 342 Nederlandse gemeenten zijn benaderd voor het onderzoek. De contactgegevens van beleidsmedewerkers zijn via de GGD'en verzameld⁸. 159 gemeenten vulden de online vragenlijst in na het ontvangen van de uitnodigingsmail en 74 gemeenten naar aanleiding van het telefonisch motiveren. In totaal vulden 233 gemeenten de vragenlijst in: een respons van 69 procent. Met een nauwkeurigheidsmarge van 3,6 procent kunnen uitspraken worden gedaan over gemeenten in het rapport.

A1 - Respons totaal

Uitgenodigd	Online ingevuld	Na telefonisch motiveren ingevuld	Respons totaal	responspercentage
342	159	74	233	69%

De respons komt goed overeen met de werkelijke verhoudingen. Er zijn minimale verschillen gevonden (maximaal 2 procentpunt) tussen de verhoudingen in de meeste subgroepen vanuit de gemeenten die deelnamen aan het onderzoek in relatie tot alle gemeenten in Nederland. De afwijking is iets groter bij regio's Noord en West. Er is sprake van een lichte ondervertegenwoordiging van gemeenten in de regio West en een lichte oververtegenwoordiging van gemeenten in de regio Noord.

A2 Respons - en populatieverdeling

	Populatie (n/%)	Respons (n/%)
Gemeentegrootte		
< 20.000 inwoners	65/19,0%	40/17,5%
20.000 – 50.000 inwoners	182/53,2%	124/54,1%
50.000 – 100.000 inwoners	63/18,4%	43/18,8%
> 100.000 inwoners	32/9,4%	22/9,6%
Regio		
West (UT, NH, ZH)	120/35,1%	68/29,2%
Noord (GR, FR, DR)	40/11,7%	36/15,5%
Oost (OV, GD, FL)	82/24,0%	59/25,3%
Zuid (ZL, NB, LB)	100/29,2%	70/30,0%

⁷ Met 'onnauwkeurigheid' bedoelen we het interval waarop het percentage beneden en boven de gevonden waarde ligt. Een voorbeeld: wanneer we in de steekproef vinden dat 70 procent van de gemeenten actief is op het gebied van de Rookvrije Generatie, mogen we concluderen dat in werkelijkheid het percentage (met een onnauwkeurigheid van 4%) van alle gemeenten binnen het interval 66–74 procent ligt (met een zekerheid van 95%).

⁸ Voor deelnemende gemeenten was het mogelijk om de ingevulde antwoorden aan het einde van de vragenlijst te downloaden, zodat zij zelf ook een overzicht hadden van hun inzet op rookvrij-beleid.

Stedelijkheid

Zeer sterk stedelijk	23/6,7%	11/4,8%
Sterk stedelijk	72/21,1%	53/23,1%
Matig stedelijk	77/22,5%	46/20,1%
Weinig stedelijk	121/35,4%	79/34,5%
Niet stedelijk	49/14,3%	40/17,5%

Rookprevalentie

11-16%	262/77%	178/77,4%
16-19%	65/19%	46/20%
19-23%	12/4%	6/3%

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

nl-info-publiek@ipsos.com

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

nl-info-publiek@ipsos.com

www.ipsos-publiek.nl